

CONCETTA LA MAZZA

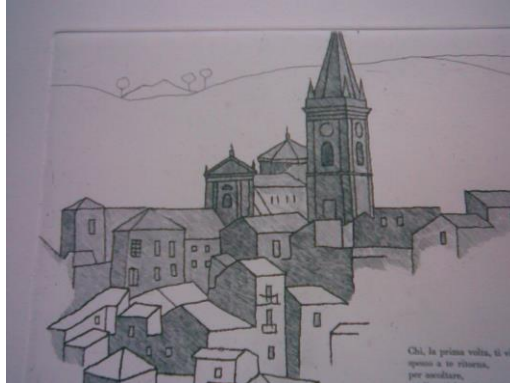
Preter la blua cielo

Biografio

Concetta La Mazza estis naskita en Novara di Sicilia en 1936, plej aĝa filino de Domenico La Mazza kaj Teresa Correnti. En 1950, post dolora periodo de "konfido" al sia patrinflanka onklino, ŝi aliĝis al siaj gepatroj en Domodossola, kie ŝi daŭre loĝas kune kun sia edzo Giuseppe. Li havas tri infanojn: Armando, Luciano kaj Daniela. Lastatempe enŝteliĝis en lian menson la superforta deziro rememori lian infanaĝon en Novara kaj jen la naskiĝo de tiu ĉi intima, persona taglibro, sed plena de anekdotoj kaj referencoj al la medio de tiu epoko: la urbo, la kamparo, la homoj, la kutimoj, tradicioj de tiu teritorio en la mallumaj jaroj de la Dua Mondmilito.

La praa energio de skribo

Malgranda Concetta estas konfidita al siaj onkloj kaj devigita kontraŭ sia volo vivi en Castrangia en kabano malproksima de la urbo kaj ŝiaj samklasanoj. Tiel li vojaĝas sian personan Via Crucis en soleco en la severaj jaroj de la milito inter malsato, nescio pri la tempo, superstiĉoj kaj mistraktado. Post la milito la neevitebla elmigrado kaj la nature malfacila ekas norden.

Ĉio ĉi estas rakontata per la rigardo de knabineto, kiu respektas en sia memoro la fazojn de sia propra kresko kaj kiu kun surpriza freŝeco kaj subtila fadeno de ironio donas al ni la plezuron legi – fine – embleman historion de nia familia komunumo, kapabla nin profunde movi kaj kiu apartenas al ĉiu el ni.

En tiu ĉi mallonga romano de Concetta La Mazza, la skribo subfosas ĉiun regulon kaj revenas al la originoj, libera de ĉia formala skemismo, pelita de arkana interna vigleco, ĝi fariĝas furioza rivero, kiu supersŭtas ĉion, ĝi estas la torenta pluvo de la animo.

La figuroj de la onkloj, Antonia kaj Michele, estas memorindaj, same kiel la bildo de Novara restas neforgesebla, same malavara, envolvanta kaj dolĉa kiel severa kaj severa.

Fine, la malfacila transiro al adoleskeco, kiam okazas la neriparebla, sed la eta Concetta ne cedas al la tragika sorto, dank' al sia kuraĝo kaj neŝancelebla espero en la estonteco, dank' al siaj okuloj, kiuj povis rigardi... preter la ĉielo blua!

NINO BELVEDERE

“Por mi la suferado komenciĝis. Verŝajne estis varmega tago, komenciĝis la somero de 1938, mi estis dujara kaj mia onklino venis preni min. En ŝtofan sakon ŝi metis bluzon kaj du kalsonojn, poste senkonscie pri ĉio, mi forlasis mian domon. Mi estis tiel malgranda, ke mi ne povis kompreni, ke mia Via Crucis komenciĝos tiutage.”

Preter la blua ĉielo

Ĉapitro unu - La domo de la patro

Ĝi estas nun malnova neloĝata ruino, sufokita de araneaĵoj kaj ronĝita de tineoj sed, antaŭ longe, en Novara, urbo kuŝanta sub majesta fortikaĵo en la montoj de Mesino, en strateto en la distrikto Engia estis domo proksime la fontano. La enirpordo malfermiĝis al interna ŝtuparo kiu kondukis al la unua etaĝo kie estis ĉambreto kun lignotabulo: ĝi estis la dormoĉambro. Vi supreniris kaj tie estis la kuirejo, se vi povus nomi ĝin tiel. En unu angulo estis ŝtonplato, sur kiu estis ŝaltita la fajro kaj fera tripiedo, kiu estis uzata por meti la pastopoton. Antaŭe, pendante sur la muro, nigra kiel peĉo, ligna ŝovelilo, du kribriroj, unu malgranda kaj unu granda, la forno por baki panon, flanke duonputra kesto, tablo, du "furrizzi" kaj kelkaj raketaj. seĝo. Fine estis ĉambro, kun eta balkono superrigardanta la strateton, kie estis apenaŭ loko por unuopa lito. Tiu truo estis la regno kie vivis la avo, kiu vidviĝis en 1934.

Sub la ŝtuparo estis kreita ŝtonlatrino kun ligna kovrilo. Ĉar ne estis kloakoj, ĉi-lasta devis utili por redukti la fetoron, kiu estis liberigita. Nature la domo ne havis fluakvon kaj elektron, komfortojn, kiujn eĉ la baronoj ne havis en tiuj tagoj. Apud ĝi estis ligna pordego, kiu kondukis al la bieno, kie la kokidoj sidis sur la arbaro.

En ĉi tiu angulo, ekster la mondo, mia patrino, kiu estis kudristino, loĝis kune kun mia avo, du fratoj kaj fratino, ĉiuj pli aĝaj ol ŝi, estis edziĝintaj kaj ankaŭ loĝis en Novara. Mia patrino estis blonda, maldika, tre malfortika, ŝi havis tre delikatajn trajtojn kaj kio estis plej rimarkinda ĉe ŝia vizaĝo, blanka kiel lakto, estis du grandaj bluaj okuloj, preskaŭ ĉiam timigitaj kaj malĝojaj. Eble la subita morto de ŝia patrino, kiam ŝi estis dudek kvar, estis la kaŭzo de ŝia fizika kaj morala malfortikeco.

Kelkajn jarojn post la morto de mia avino, mia patrino, dank' al la interveno de unu el siaj edzinoj, renkontis sian Princon Ĉarma. Mia patro apartenis al nobela familio el Badiavecchia, kiu prizorgis tavernon kun tabakvendejo kaj nutraĵvendejoj. Ĝi estis familio de laboremaj, kaj mia patro estis, laŭ ĉiuj raportoj, tre bela, alta, malhela, memfida kaj entreprenema viro. Li loĝis en vilaĝeto malproksime de la urbo: li povis iri tien piede, bonpaŝe, en duonhoro. Lia patro transportis lignokarbon. La patrino estis dinamika virino, matene ŝi iris kun la mulo al Novara por aĉeti la varojn provizitajn en la butikoj: tabako, salo kaj manĝeblaj. Ŝi ĉiam elegante vestis sin per granda nigra ŝalo ĉirkaŭ la kolo, kaj eĉ aĉetis la gazeton por informi siajn klientojn. Ĝi estis la sola butikoj en la vilaĝeto kaj ne mankis bonfarto en tiu domo, kvankam estis ok buŝoj por nutri.

Malfrue vespere li ostente helpis la nun ebriajn klientojn – kaj lian monujon – diluante la vinon per kolora sodo. Ĉar infanoj ne ĉiam heredas la laboron de siaj gepatroj, mia patro lernis la metion de flikisto. Post gefianĉiĝo, kiu daŭris kelkajn monatojn, mia patro kaj mia patrino, iam edziĝintaj, iris fari sian amneston en la domo apud la fontano en la kvartalo Engia. Ĝuste naŭ monatojn poste mi alvenis en ĉi tiun mondon kaj, laŭ sankta suda kutimo, mi

prenis la nomon de mia patra avino, Concetta. Malgraŭ mia tenera aĝo mi havis malhelan kaj sulkitan haŭton, mi ĉiam ploris. Ĉar ni ne havis beboliton, mia avo estis devigita luligi min en siaj brakoj la tutan tagon, kaj nokte mi dormis en la granda lito kun miaj paĉjo kaj panjo. Laŭ ĉiuj kontoj mi estis tre malbela kaj neeltenebla. Kelkajn monatojn poste, vidante ke laboro estas malabunda en la lando, mia patro decidis iri labori en Sardinio. Kiam li foriris al la alia insulo li forlasis sian patrinon kun la ploranta bebo kaj alia estaĵo piedbatanta en ŝia utero.

Kiam mi havis dudek monatojn naskiĝis mia fratino Rosa. La nomo estis lia patrinflanka avino. Male al Concetta, Roza - denove laŭ mia patrino - estis bela, blanka kaj rozkolora en vizaĝkoloro, brunaj haroj enkadrantaj harmonian vizaĝon plibeligitan per du belaj bluaj okuloj: floro, kiel ŝia nomo! Tiom, ke kiam mia patrino iris al la fontano por preni akvon kun Rozo en la brakoj, ŝiaj amikoj demandis ŝin, kiel eblas naski du tute malsamajn filinojn. - Ĉi tiu, Rusina, jes, vi estis bilia, sed la alia... - Ĉi tiu, Roŝino, estas bela, sed la alia... diris la amikoj kun grimaco de la lipoj. Dume, en tiu ĉi situacio mi daŭre estis maltrankvila, kvazaŭ mi sentus la antaŭsenton de mia suferado, kiu, dank' al Dio, estis elportita, eĉ se ne kun rezignacio.

Por rakonti la ceteran historion, unue, mi devas prezenti al vi mian onklinon Antonia, mallonge, zì 'Ntuoia. Ŝi estis la pli maljuna fratino de mia patrino, estis deksepjara diferenco inter ambaŭ. Ŝi estis malalta, diketa virino, kun malpuraj haroj falantaj en ŝiajn okulojn. Lia neglektita vizaĝo aspektis pli maljuna ol li kaj en lia malplena rigardo estis nur tiom da humiliĝo. Je la dudeka aĝo, tiutempe geedzeca aĝo, ŝi edziĝis kun sia unua kuzo, kiu ĵus revenis de laboro en la tunelo Sempione, kiu estis vidvigita kaj havis trijaran filon. Tiu ĉi viro, mia onklo Michele, onklo Micheri, estis malalta viro kaj aspektis kiel la pleba kopio de reĝo Vittorio Emanuele III, li loĝis en domo, kiun li posedis en tre karakteriza strato de la urbo kun ŝtupoj larĝaj preskaŭ du metrojn. Ĝi estis bela domo. En la teretaĝo estis la ĉarpentisto kun granda centra vendotablo kun morkulo, du murŝrankoj, kie li konservis

raspilojn, ĉizilojn, riglilojn, guvilojn kaj auglojn, tornilon por ĉirkaŭi la piedojn de la tabloj kiujn li konstruis, muelrado, kiu estis; servis por akriigi aviadilojn kaj klingojn, lignofornon kun kaserolo por likvigi la gluon, tabulojn ĉie stakigitajn, kelkajn segilojn alkroĉitaj al la muro, kelkaj bonŝancaj ĉarmoj kiel hufumoj, kapkornoj kaj testudaj feloj, mallonge, unu el tiuj lokoj, kiuj nun ili apartenas nur al la mondo de la memoroj.

Ligna ŝtuparo kondukis al la unua etaĝo, kie estis du vastaj ĉambroj kun ceramikaj kaheloj, lukso en tiuj tempoj, bufedo farita de mia onklo, sofo, tablo kaj kelkaj seĝoj teksitaj per rafio, speco de legoma ŝnuro. De la malgranda balkono superrigardanta la straton meze de aŭgusto, kiam la procesio de la Ĉieliro supreniris al la Abatejo, oni povis tuŝi la kronitan kapon de la Madono per la mano. De la dua etaĝo, tamen, oni povis vidi Rocca Salvatestan kaj antaŭe, tra fendo inter la domoj, oni povis admiri la belegan pejzaĝon de la montoj, kiu malrapide etendiĝis preter, preter la blua ĉielo, ĝis oni atingis la maron kie, precipe en la malvarmetaj printempaj tagoj, kiam ne estis nebulo, oni povis vidi Vulkanon ĉe la rando de la horizonto kaj poste Lipari, Stromboli kaj ĉiuj aliaj insuloj: natura spektaklo, brilanta multkolora poŝtkarto.

Alia ŝtuparo supreniris al la unua etaĝo, kie estis la kuirejo kaj la dormoĉambro, la unua tre vasta estis ekipita per lignoforno por pano kaj gisfera karba forno por kuiri. Ĝi estis sendube bela domo, krom la malkomforto de la kuirejo sen lavujo kun elfluilo por plenumi la plej esencajn hejmajn taskojn. En tiu tempo kelkaj oportunoj estis ankoraŭ neimageblaj. Fakte, la akvo estis prenita de la publika fontano en zinkujo kaj tiam portita al la dua etaĝo kie ĝi estis verŝita en grandan terakotan basenon por lavi la telerojn. Ĉar ne estis drenilo en la lavujo, la akvo de la baseno estis alportita reen al la teretaĝo kaj ĵetita en la necesejon. Por virino estis tre laciga laboro. La servila kaj humiliga kondiĉo, ĝis la limo de ĉia homa pacienco, atingis sian pinton je la vespermanĝo, kiam onklino Antonia, pro respekto al

sia edzo, devis manĝi el la sama telero, kie li antaŭe manĝis, kaj, eble, la baptofilo. ripetis la samon, sed mi ne havas klaran memoron pri tio.

Onklo Michele estis malhela kaj malbonhumora viro, same laborema kiel malsaĝa, li havis sabloŝtonan maleon anstataŭ koron. Mi neniam vidis brilon de tenero aŭ kompato al aliaj en liaj okuloj. Ŝi tenis sian onklinon hejme por prizorgi sian filon, ŝi devis prepari manĝaĵon por li, agi kiel lia servisto kaj ĉiam diri jes, jes, jes. Li eĉ ne povis rigardi eksteren sur la balkonon alie estus problemoj, dum preskaŭ ĉiuvespere post la laboro li iris al la taverno kun siaj amikoj por trinki.

Li revenis hejmen ŝanceliĝanta, trempita de ŝvito kaj kun tia malbonodora spiro, ke estis neeble esti proksime de li. Anstataŭe, mia onklino, ĉe la oleolumo, atendis lin ĝis malfrua nokto sen eĉ manĝi. Kiam la reĝeto revenis - ofte li eĉ ne havis la forton por grimpi la ŝtuparon - elĉerpita li forlasis sin sur la polva laborbenko kaj restis tie la tutan nokton por sobriĝi. Onklino Antonia, malgraŭ ĉio, kovris lin per surtuto kaj ame sidis apud li por gardi lin ĝis la mateno. Do pasis la jaroj kaj, kontraŭ tiom da sindonemo, ŝi eĉ ne povis iri viziti siajn parencojn por eviti scenojn. Li, ĵaluza, eta kaj dominema, iris aĉeti ŝiajn dorman fadenon, kombilojn, harojn kaj aliajn aferojn, por malhelpi ŝin eliri el la domo. Kiam ili estis invititaj al geedziĝa ceremonio, onklo Michele ne revenis hejmen ĝis la lasta momento kaj onklino Antonia ne povis iri sola ĝis la parencoj sukcesis elspuri sian edzon. De tempo al tempo ili sukcesis konvinki lin, alifoje li alvenis ĝustatempe sed poste, meze de la festo, li malaperis kaj onklino Antonia, seniluziigita kaj bedaŭrinde, revenis hejmen tute malgaje. Dum la tempo pasis, ŝi akumulis amarecon kaj malĝojon, nekapabla elflui kun iu ajn ĉar ŝi estis izolita, kaj estis predo de teruraj kapdoloroj kaj dentodoloroj kiuj turmentis ŝin dum semajnoj.

Iun tagon najbaro, tre bona kaj pia, vokis onklon Miĥelen kaj riproĉis al li la tutan mistraktadon, kiun li igis sian edzinon suferi: — Vi devus honti — ŝi kriis al li — tiel igi virinon suferi... Antonia bezonas. prenu iom da aero, vi ne devas apartigi ŝin hejme, ŝi devus eliri, iri al meso, iri al parencoj, kiel ĉiuj

kristanoj faras. Antaŭ ĉio, ŝi bezonas promeni, nur tiel foriĝos ŝia kapdoloro... - la najbarino faris mallongan paŭzon, poste daŭrigis dirante: - malpli ol unu horon de ĉi tie, promenante laŭ mulvojo, ni havu ian teron kaj dometon tre modestan kun kuirejo sub la tegmento kaj alian iomete malsekan ĉambron, kiu povas esti uzata kiel dormoĉambro somere. En ĉi tiu lando troviĝas aveloj, figoj, mandarenoj, nesuloj, vinberoj, zizoloj, pomoj, piroj, olivoj, resume, ĉiu bonaĵo de Dio.

Kiel vi scias, post la morto de mia frato, mi devas zorgi pri mia onklino kaj mi ne plu povas prizorgi la kamparon, tial mi pensis vendi ĝin. Kial vi ne aĉetas ĝin? Tiel via edzino havus la okazon spiri bonan aeron... Komence onklo Michele hezitis sed poste li iris viziti ĝin kaj ankaŭ konvinkiĝis aĉeti ĝin. Post mallonga tempo la kontrakto estis subskribita kaj la posedaĵo fariĝis lia. Tiel, la similaĵo de Vittorio Emanuele III, ĉiam pli sagaca kaj perfida, proponis al onklino Antonia: - vi lernos pluki figojn kaj lasos ilin sekigi. Kiam vi devos lavi vestaĵojn, vi malsupreniros al la rivero kaj ricevos la akvon necesan por trinkado kaj kuirado, fosante truon en la sablo por purigi ĝin.- ni povus retiriĝi por loĝi en la kamparo: mi laboros kiel ĉarpentisto por la familioj kiuj loĝas en la proksimaj vilaĝetoj de San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia kaj Piano Vigna. Estos malkomforte vintre, kiam la rivero ŝvelas per akvo sed mi venkos ĉi tiun obstaklon. Vi, aliflanke, povos ĝui la kamparon. Kun la rigardo mallecita, onklino Antonia refoje faris, kiel oni ordonis al i: - Cuomu tu voi, eu fazzu.- Kiel vi volas, mi tion faros, respondis obeeme la kompatinda knabino.

Ĉapitro du - Ekster ĉi tiu mondo

Komence de la printempo de 1936, la malriĉa knabino kaj ŝia onklo Micheri translokiĝis al Castrangia, en la kamparo, proksime de la fluejo de la rivereto. En la diversaj vilaĝetoj de Badiavecchia, San Basilio kaj Vallancazza disvastiĝis la vorto ke li daŭre estas disponebla kaj homoj vokis lin por laborlokoj. En tiuj tagoj estis la kutimo, eĉ se hodiaŭ povas ŝajni strange, ke kiam ili bezonis tablon, fenestron, pordon aŭ vestaron, ili vokis la ĉarpentiston kaj gastigis lin en sia hejmo: ili improvizis laborbenkon por li kaj ili disponigis la necesan lignon. Onklo Michele alportis la ilojn kaj restis surloke ĝis la laboro estis finita.

Ili vokis lin por dehaki arbon kaj lasis ĝin sekigi dum du jaroj. La arbotrunko tiam estis muntita sur muro. La ĉarpentisto tenis la segilon de supre kaj asistanton malsupre: "Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia" (Segilo aŭ granda majstro ni faru la keston morgaŭ).

La arbotrunko estis muntita sur muro. Per grandega segilo ili akiris la tabulojn kaj per tiuj ili konstruis fenestrojn, litojn kaj ŝrankojn. Por fari ĉi tiun laboron li ellitiĝis je la 4-a kaj ekiris kun sia korsako kaj kudriloj. Kiam li alvenis al sia hejmo, la klientoj proponis al li freŝan lakton kun cepo kaj pecon da pano. Tagmeze telero da pasto kaj peco da fromaĝo. Krepuske li ĉesis labori kaj oni donis al li memfaritan panon kiel unuan deponaĵon antaŭ ol pagi la fakturon dimanĉe en Novara.

Pasis kelkaj jaroj kaj la filo, Turillu, kreskis kaj komprenis propraokule, ke li ne intencas, por io ajn en la mondo, pasigi la reston de sia vivo izolita en la kamparo. Li lernis la metion de sia patro sed volis specialiĝi kaj iĝi meblisto. Li sukcesis konvinki sian patron sendi lin al urbo kie ekzistis la ebleco lerni tiun arton. Li transloĝiĝis al Katanio kaj post dujara metilernado li fariĝis tre bona, li sentis sin preta fari tiun laboron, kaj ĉar li nun estis deknaŭjara li pensis, ke venis la tempo por li fondi propran familion. Dum jaroj li konis la filinon de paŝtisto kaj decidis geedziĝi sed ŝi iris kontraŭ la deziroj de lia onklo Micheri kiu dezirus ke lia filo geedziĝu kun virino de sia kasto. En tiuj tagoj, nekredebla, sed estis tiel: por metiisto edziniĝi kun filino de paŝtisto estis granda fonto de malhonoro. Granda konflikto subite ekis inter patro kaj filo, kiu puŝis Turillu definitive disiĝi de sia patro kaj duonpatrino. Kun lia nova familio li forlasis la landon kaj moviĝis al Como kie li faris riĉaĵon per sia laboro.

La onkloj ne havis infanojn, do, kun la foriro de Turillu, ili restis definitive solaj. La persono, kiu plej suferis pro tiu ĉi izoliteco, estis onklino Antonia, kiu pasigis la tutajn tagojn konversacii kun la birdoj, muŝoj kaj moskitoj, kiuj zumis ĉirkaŭ ŝi. En tiu kaverno en la kamparo li ne havis la ŝancon paroli kun iu ajn. Nur okaze de gravaj festoj kiel Kristnasko, Pasko aŭ festo de Madono Asunto meze de aŭgusto li povis iri al la urbo por viziti mian patrinon. Dum unu el ĉi tiuj vizitoj, post longa tempo plendis pri sia stato, ŝi proponis al sia fratino: - Kara Tereza, mi rimarkis, ke vi havas tro multe por trakti kun du knabinoj, konfidu Concetta al mi, por ke vi estu; pli libera dediĉi vin al la etulo. Mi kondukos ŝin al la kamparo, kie la aero estas pli bona kaj faros al ŝi bonon - Mia patrino komence estis necerta sed poste, kiel ĉiam, donita sian facile kondiĉigitan karakteron, post la urĝa insistado de sia fratino ŝi konsentis.

Por mi la suferado komenciĝis. Verŝajne estis varmega tago, komenciĝis la somero de 1938, mi estis dujara kaj mia onklino venis preni min. En ŝtofsakon mi metis bluzon, du kalsonojn kaj senkonscie pri ĉio mi forlasis

mian domon. Mi estis tiel malgranda, ke mi ne povis kompreni, ke mia Via Crucis komenciĝos tiutage. Ni sekvis la mulvojon ĝis post duonhoro aŭ eble pli ni alvenis al ĉi tiu soleca loko kun la ne tre trankviliga nomo de Castrangia (Kassandra!) preskaŭ kvazaŭ antaŭdiri malfeliĉon, resume la nomo estis jam tuta plano, eĉ se Mi ne povis realigi ĝin tiutempe. La edzo komence bonvenigis min, la onklino de tempo al tempo aĉetis al mi dolĉaĵojn por gajni mian ŝaton kaj kiam ŝi akompanis min al Novara por viziti mian patrinon, ŝi ĉiam insiste diris al mi, ke mi ne reiru hejmen sed estas pli bone kreski kun ŝi, kiu estis sola kaj ke ŝi estos mia patrino. Mi ne povis fari ion krom obei.

Dume mia patro revenis el Sardio, restis nur semajnon, sufiĉe por gravedigi mian patrinon, kaj denove foriris. Estis 1939 kaj la sekvan jaron Antonietta estis naskita. Mi ankoraŭ malklare memoras, ke mia onklino Antonia kondukis min al Novara por vidi mian patrinon kaj mi vidis mian fratinton unuafoje. Mi volis resti hejme por karesi la malgrandan Antonietta sed mia onklino, pli kaj pli reganta mian vivon, rigida kiel soldato, diris al mi: - Turnemmu hejme, mi faros vin bela afero - (Ni iru hejmen), mi faros al vi belan pupon).

Kiam ni alvenis en la barako li metis plenigitan "causitta" kun ruĝe pentritaj, teruraj okuloj en miajn brakojn. Mi ektimis. Estis periodo, en kiu mi ĉiam ploris, ĉar mi volis reveni al Novara al mia avo kaj patrino sed ne estis maniero konvinki onklon Antonia: ŝia koro estis ŝtoniĝinta kaj surda al ĉiu mia plendo. En la unuaj tri jaroj ni pasigis multe da tempo en la kampara domo en Castrangia, kie ne vivis animo, nur malofte oni vidis feriantojn en la domoj disĵetitaj.

Dimanĉe ni iris al la vilaĝo kaj mi vizitis mian patrinon, miajn fratinetojn kaj mian patrinan avon. Avo estis simpatia viro kun lipharoj. Li portis kun si flartobakujon, kiun li foje flaris. Vintre li prenis min sub sian mantelon kaj kondukis min sur la placon por aĉeti dolĉaĵojn kaj gustumi la vinon en la taverno "Sciancaditta" super la hospitalo. Vespere ni revenis al Castrangia.

Kelkajn vesperojn la onklo iris por ekzerci kun la bando, kie li ludis la trombonon, poste li haltis por trinki en la taverno kaj revenis al la kamparo vigle. 500 metrojn de Castrangia li komencis voki "Concettina, 'ntoia...". Intertempe, hejme, la onklino preparis la argilan poton por varmigi la akvon sur la tripiedo. Duonvoje de kuirado li enverŝis kuleron da bolanta akvo, eble por forĵeti la vinon. En fera pato mia onklino preparis la cepon kun la tomatoj por spici la paston. La cepo estis nesufiĉe kuirita kaj vomigis min. "Manĝu, alie mi prenos la rimenon kaj donos al vi la korpojn...".

En tiuj tagoj virino de venecia origino estis la akuŝistino de San Basilio. Kiam la rivero estis en inundo vintre, onklo Michele portis ŝin sur sia ŝultro (ciancalea) por fari aĉetojn en la apoteko en Novara. Li haltis hejme kaj diris "Antonia, donu al ŝi ŝalon, estas malvarme". Kompatinda onklino, mi ne scias, ĉu ŝi komprenis, ke ŝi estas la amanto de Michele.

Mi estis nun kvinjara, izolita en la kamparo, sen paroli kun iu ajn mi fariĝis kiel sovaĝa besto. Mi hontis pri ĉiuj. Kiam ni iris al Novara mi kaŝis, ĉar mi timis homojn. La najbaroj rimarkis tiun ĉi transformiĝon kaj do konsilis al miaj onkloj sendi min al infanĝardeno. Feliĉe la onkloj konvinkiĝis. Do iun matenon mia onklino sendis mian onklon Michele aĉeti al mi biskvitojn kaj meti ĝin en la blankan pajlan korbon, kiun donis al mi mia patra avino. Kune kun la biskvito li metis freŝan ovon. Li akompanis min al la infanvartejo situanta proksime de la vilaĝa abatejo. Kiam la monaĥino malfermis la pordon por bonvenigi min, mi ekkriis. Pro timo mi ĵetis la korbon sur la plankon, la ovo frakasiĝis kaj lasis malpuraĵon sur la tuta planko. Mia onklino punis min per pugo forte kaj prenis min hejmen. Do ankaŭ mia unua tago de infanĝardeno fariĝis mia lasta.

Okazis, de kiam mi estis kvarjara, ke mia onklo dirus: — Concettina, iru al Novara kaj prenu al mi carmieri (trankviligilojn) por la kapdoloro. Mi kuris laŭ la mulvojo kiel puĉo, trapasis la distrikton Greco, foje haltis ĉe la fontano por kvietigi mian soifon kaj alvenis al la apoteko "du Surcittu". Li, la apotekisto,

miris kaj diris al siaj amikoj, ke post mallonga tempo mi iros al kaj el Novara kiel fulmo. En la aĝo de kvin jaroj min forkondukis al Barcelono foraj parencoj. Tie mi vidis kaj aŭskultis kun granda surprizo unuafoje... la radion! Ni ankaŭ iris al butikisto por aĉeti pecon da pizkolora ŝtofo. La vendisto proponis: — Aĉetu ankaŭ la ĉapelon kaj la blankan koltukon. Fine ili estis konvinkitaj kaj la butikisto donis senpage du pecetojn da brilblua kaj helblua sateno. La sekvan tagon ni portis la ŝtofojn al mia patrino, kiu faris la vestaĵojn en kelkaj tagoj. Dimanĉe mi sentis min kiel filinoj de la markizoj kaj baronoj de Novara.

En la vintro de 1941, meze de la milito, mia patro, fininte sian laboron en Sardinio, decidis kun sia amiko serĉi sian riĉaĵon en norda urbo kaj vivi rekomencante sian malnovan laboron de flikisto. En la aero estis la sento, ke mia patrino volas kuniĝi kun mia patro kaj mi estis ĝenita de tio, tiel ke iun tagon mi rampis sub ŝian liton, senvestis kaj observis la du grajnoj da rizo, estontajn cicojn kun krustoj ĉar mia onklino. neniam lavis min. Ili perforte forprenis ilin de mi. Mi memoras, ke mi vidis sangon, ĉar mi vundis min. Mi remetis sur la tolĉemizon, kiu estis bezonata tage kaj nokte, poste la robon, kaj neniu rimarkis.

Antaŭ ol foriri, la patrino provis forlasi la domon de la avo en ordo, ĉar la kompatindulo restis sola. Li pensis pri instalo de elektra lumoj, tiutempe la privilegio de la sinjoroj. Antaŭe, "u lusu" estis uzata kun oleo. Onklo Miĥelo estis ĝenita de tio: kelkajn tagojn poste li vokis la elektriston laŭvice kaj ordonis al li instali ankaŭ la lumon en lia domo, do kiam mi iris al la vilaĝo, ankaŭ mi ĝuis iom da lumo sur la kruta ligna ŝtuparo. Kiam mi devis iri al la necesejo (latrea), esence simpla truo, kiu estis en la teretaĝo malantaŭ lia laboratorio, ĉiam estis ĉerkoj stakigitaj apud ĝi, kiujn mia onklo konstruis por esti pretaj okaze de peto.

Matene de la 1-a de marto 1942, vestita per blua sateno kun helbluaj manikoj, kune kun mia onklo kaj avo Tore, mi akompanis mian patrinon kaj ŝiajn fratinetojn al la poŝtoŝeĵo en Piazza di San Sebastiano, tio estas, jes

al la buso, kiu kondukus ilin al la stacidomo Vigliatore. Ŝia 4-jara fratino Roza ne volis supreniri kaj ŝia onklo, por konvinki ŝin, diris al ŝi: - se vi ne supreniros, vi malsaniĝos - (mi furzos vin dufoje).

Mi, la plej aĝa, influita de mia onklino, ne foriris kaj restis en Novara. Mi ne povis ĉesi plori. Mi serĉis konsolon en la brakoj de mia avo. Ankaŭ li restis sola kaj por tiu tago mi restis ĉe li por akompani lin. Post ĉirkaŭ dudek tagoj alvenis la unua letero de la patrino rakontanta pri la sukceso de la vojaĝo. Paĉjo trovis al ŝi komfortan loĝejon kun akvo en la domo kaj gasforno, io nova por ŝi. Daŭrigante la rakonton, la tagon post alvenado ŝi vokis friziston al la domo por doni al ŝi modan tondadon. En la vilaĝo preskaŭ ĉiuj virinoj portis siajn longajn harojn per tupo. Resume, mia patrino estis feliĉa kaj kontenta unuafoje en sia vivo. Fine de la rakonto li rekomendis min al sia onklino. Li certe ne imagis mian suferon en Castrangia.

La tagon post kiam ni foriris, onklino Antonia rekondukis min al la kamparo kaj diris al sia edzo aĉeti al mi la unuan lernolibron por instrui min kiel skribi, por ke mi povu ĉeesti la duan klason en oktobro anstataŭ la unuan klason. Kompatinda mi: mi ne povis ludi plu, sed mi devis pasigi mian tempon skribante aŭkciojn kaj nombrojn. De tempo al tempo la instruistino trapasis Castrangia survoje reen de San Basilio kie ŝi instruis. Ŝia nomo estis Maria, ŝi estis filino de kapitano kiun ŝia onklino konis. Li proponis al ŝi glason da akvo. Dume mi montris al ŝi la kajeron kaj ŝi faris al mi kareson. Ŝi prenis ruĝan krajonon el sia sako kaj skribis "bonfarite". Kia ĝojo, kia feliĉo vidi min laŭdata, kio estas eksterordinara por mi. Mi fariĝis ĉiutage pli melankolia, mi petegis, ke ili konduku min al miaj patraj onkloj kaj geavoj, sed mia onklino diris, ke tio ne estas necesa.

Li timis, ke mi povus diri al ili, kiel mi estas traktita kaj nutrita. Fakte, la manĝaĵo ne sufiĉis por knabineto, kiu devis kreski kaj disvolviĝi: matene oni donis al mi pecon da malmola pano kun fromaĝo, tagmeze salaton da tomatoj kaj du olivoj. Vespere, kiam ŝia edzo estis tie, onklino Antonia kuiris iom da pasto kun improvizita saŭco bazita sur kruda cepo. Kaj se mi ne

manĝus ĝin, mi riskis ricevi multajn batojn. Por vario, iuj vesperoj li kuiris paston kaj fabojn aŭ ian mola, mola polento. Nur en Kristnasko, Novjaro, Karnavalo kaj Pasko oni mortigis kokidon aŭ kuniklon. Januare oni mortigis porkon, el kiu oni akiris spicajn salamon kaj porkograsojn, sed oni devis konsumi ilin guto post guto, alie ili ne sufiĉus por la tuta jaro. De tempo al tempo dimanĉe mia onklo aĉetis malpurajn tripojn, kiuj eĉ nun, nur pensi pri tio naŭzas min, aŭ kelkajn intestojn ruliĝantajn sur petrosela branĉo, la pektenojn, kiujn oni poste fritis. Ili ĉiuj estis malmultekostaj manĝaĵoj ĉar, laŭ ili, ni ne devus esti malŝparemaj kiel niaj geavoj kaj ili ripetis al mi: - Vidu, ili ĉiam havas patojn plenajn de kolbasoj kaj stockfish, ili manĝas kaj trinkas. Ni devas resti for de tiuj homoj - ili diris -. Miaj onkloj timis, ke aliaj parencoj konvinkus min insisti aliĝi al miaj patrino kaj patro sur la kontinento. Ili tiom klopodis malami ilin, ke foje, kiam mi renkontis ilin, mi metis la manojn sur miajn okulojn por ne vidi ilin.

Septembro alvenis kaj mi devis fari la alirekzamenojn por dua klaso. Miaj onkloj kondukis min al la vilaĝo, ili konsultis la domzorgiston, por ke li rigardu min, la instruiston, kiun mi havus en la dua klaso, kaj la instruiston de la ekzamenkomisiono. Ili ĉiuj alportis ovojn kiel donacon por certigi mian reklamadon. Mi neniam havis kontakton kun tiuj homoj, la klasĉambro havis plurajn duloĝajn lignajn skribotablojn kun inkujoj. Kun mi estis aliaj knabinoj, kiuj faris kuracajn ekzamenojn. Ili igis min solvi problemojn pri aldono kaj subtraho sur la nigra tabulo. Kaj la inkujoj kaj la nigra tabulo estis tute novaj por mi. Mi tremis kiel folio pro timo kaj embaraso, mi ne sciis kiel solvi la operaciojn, ĉar onklino Antonia nur instruis min skribi la nombrojn de unu ĝis dek. Ili tiam petis min skribi frazon, etan penson en la kajero, sed mi ne sciis kie komenci. Post kiam tiuj malordoj finiĝis, la domzorgisto kondukis min hejmen. La onklino demandis al ŝi, kiel iris la testo kaj la domzorgisto respondis, ke ĝi ne estis tre bone, sed ke la fina juĝo dependas de la instruistoj.

Surprize, la rezulto estis pozitiva kaj mi estis akceptita en la duan klason: mi estis preta iri al lernejo, sed la problemo de la antaŭtuko aperis. Onklo Michele iris al la butiko la antaŭan tagon kaj aĉetis restaĵon de nigra ŝtofo. Onklino Antonia faris mian uniformon por mi ene de unu tago. Pli da mono estis necesa por aĉeti la dosierujon. Miaj onkloj havis monon sed ili estis obseditaj pri ŝparado do li, la avarulo, faris sian eblon kaj faris al mi lamenlignan dosierujon kun fenestra klipo. Ili eĉ ne aĉetis al mi plumon. Mia onklo konstruis unu kun maldika lignopeco kun pingo fiksita al la fino. Ili ne povis anstataŭigi la du kajerojn kaj la kraĵonon kaj devis aĉeti ilin. La 1-an de oktobro 1942 mia onklino akompanis min al la lernejo. Unue ŝi iris al la podestà por peti naskiĝateston, kiun la lernejo postulis ĉar mi estis ekster klaso. La instruisto estis plena de afableco kaj varme bonvenigis min, sed mi timis ŝin, eble ĉar anstataŭ la dekstra brako ŝi havis kaŭĉukan protezon pro akcidento, kiu okazis infanaĝe en la pastejo de ŝia patro. Mi ricevis sidlokon en la antaŭaj vicoj. Miaj novaj kunuloj, kiuj ne vidis min antaŭ la jaro, intrigitaj de mia ĉeesto, murmuris inter si: - Kial ĉi tio kaŭzas sicca-sicca? - (Kiu estas tiu ĉi magra knabineto?). Mi estis tre timigita kaj honta, mi ne povis malfermi la buŝon kaj mi eĉ ne respondis al la demandoj, kiujn la instruisto ame faris al mi.

Mi estis sovaĝa infano kaj mi ne havis la kuraĝon peti eliri por pisi, kaj iam mi pisis min. Do kiam mi revenis hejmen, mia onklino batis min ĉar ŝi devis lavi mian robon, kiu ĉiuokaze ne sekiĝos ĝustatempe por la sekva tago. La tagoj pasis kaj la sama afero denove okazis ĉiufoje. La instruisto, kiu eksciis pri tio meze de la tago, sendis min al la necesejo, sed foje ŝi forgesis kaj mi reprenis ĝin sur mi. Miaj samklasanoj ignoris min kaj evitis min kvazaŭ mi estus plagita de la pesto kaj eĉ ne provis amikiĝi kun mi.

Ili konis unu la alian, ĉar ili renkontiĝis en la vilaĝo, dum mi devis piediri preskaŭ unu horon por atingi la domon en la kamparo kaj tial ne havis ŝancon amikiĝi kun ili. La onkloj venis al la urbo nur dimanĉe por renkonti amikojn kaj pasigi kun ili kelkajn feliĉajn horojn antaŭ botelo da vino. Sed

plejofte la onklino restis hejme por ricevi labormendojn por sia edzo. Sesjara mi promenis laŭ la longa supreniranta mulvojo. Duonvoje mi haltis por elekti aron da violoj ĉirkaŭitaj de folioj por proponi al la instruisto.

Mi alvenis la lernejon elĉerpita. Post la tagmezo mi revenis al la kamparo akompanata de la surda pepado de cikadoj kaj brulanta suno, sen iam renkonti vivantan animon.

Mi enfermis min en tiu kabano kaj restis sola por fantazii kun mi mem en tiu malpli ol serena etoso kun mia onklino fariĝanta pli kaj pli strikta al mi. La onklo, post kiam li finis la laboron, preskaŭ ĉiam haltis ĉe la taverno kaj revenis hejmen malfrue en la nokto, ĉiam ebria. Kelkfoje, pli ebria ol kutime, li perdiĝis kaj ne revenis hejmen. Lia onklino kaj kelkaj najbaroj iris serĉi lin en la mezo de la nokto laŭ la rojo kun la lumo de la lanternoj. Kiam ili trovis lin kolapsita sur la tero, ili konvinkis lin iri hejmen.

Dume mi ne povis fari ion bonan en la lernejo. Fine de la unua trimonato la instruisto disdonis la bildkartojn, poste kun la faŝista insigno kaj bedaŭrinde kun ĉiuj nesufiĉaj temoj: mia bildkarto estis la plej malriĉa en la klaso. Por kuraĝigi mian onklinon mi diris al ŝi, ke ankaŭ la aliaj bildkartoj estas kiel miaj kaj mia onklino preskaŭ prenis la logilon. Do tagon post tago mi mem ekkuraĝis kaj en la klaso mi provis amikiĝi kun kelkaj samklasanoj. Mi volis alproksimiĝi al ili, sed ili ekskludis min de siaj konversacioj, eble ĉar en iliaj okuloj mi estis malriĉa kampara knabino.

Ĉapitro tri - Ludoj sur la sablo

En la jaroj pasigitaj en soleco en Castrangia, la tempo neniam pasis, ĉar la sola afero, kiun vi povis fari, estis aŭskulti la tutan tagon la pepadon de la birdoj kaj somere la surdigan pepadon de la cikado, kiam la siroko enŝteliris el la maro. Iaŭ la zigzaga vojo de la rivereto kaj ekbruligis la valon. La bestoj de la kamparo estis miaj amikoj. Do mi pasigis mian tempon fantaziante. Mi konstruis propran mondon komencante de la figuroj kiuj aperis al mi sur la fono de la ĉielo aŭ inter la branĉoj de la arboj: sovaĝaj bestoj kiuj parolis, kavaliroj kiujn mi vicigis sur la rando de la Kapsavera Roko kaj poste kun mia magiajn potencojn mi faligis ilin, mi rigardis ilin detruitaj de timo. Tiam mi transformis la Rokon en drakon, kiu subite dekroĉiĝis de la monto kaj, flugante alte, disvastigis teruron tra la kamparo. Mi transformis la nubojn, kiuj fariĝis flugŝipoj kaj mi vojaĝis en la ĉielo pensante iri preter la malproksima maro, kie mia patrino kaj miaj fratinoj atendis min. Kraboj, kiuj eliris el la akvo de la rivereto kaj ŝvelis ĝis ili transformiĝis en gigantajn bestojn, kiuj eĉ elradikigis la plantojn dum ili antaŭeniris en la rivereto.

Foje mi rememoris la malagrablan vizaĝon de mia onklino Antonia. Ŝi ne amis min, ŝi ne amis min kaj mi malamamis ŝin: mia patrino konfidis min al sia fratino sed ŝi ankaŭ promesis al mi, ke iam ŝi venos por preni min: jen kial mi ofte grimpis sur arbojn, sed ŝi ankaŭ promesis al mi, ke iun tagon ŝi

venos kaj prenos min; skanis la horizonton, esperante vidi ŝin alveni sur la dorso de blanka ĉevalo kun mia patro. En la proksimaj vilaĝetoj de San Basilio kaj Vallancazza la viroj ĉiuj foriris. Restis nur virinoj, infanoj kaj kelkaj maljunuloj. Ili estis silentaj vilaĝoj, kiujn la vivo apenaŭ tuŝis. La tempo ĉesis kaj la homoj kredis, ke ĉio ŝanĝiĝos, ke iam, post kiam la milito estos finita, la civilizacio faros sian triumfan eniron en tiun svarmon de disaj, mortintaj kaj ŝanceliĝantaj domoj. Mi dezirus havi amikojn, scii ke mi ne estas sola kaj forlasita, povi esti protektita, scii ke mi povus rifuĝi en la hejmoj de tiu aŭ alia persono. Mi eĉ ne havis la rajton diri, ke mi estas sen familio, ke miaj gepatroj estas malproksime sur la kontraŭa bordo de la maro, trans tiu senfina bluo, ke inter mi kaj ili estis kvazaŭ alta kaj netrairebla monto. Anstataŭe mi estis devigita vivi kun mia onklino, kiu mistraktis min. Kiam mi pensis pri tio kaj vidis ŝin aperi, ŝi incitis min per tiu akra kaj brutala voĉo. Voĉo farita por kribi, por kribi, insulti kaj mistrakti.

Eĉ la bestoj timis lian voĉon. Nur kun sia edzo ŝi mallevis sian kreston kaj la sonoro de ŝia voĉo tute ŝanĝiĝis, transformiĝante en blekadon de ŝafo. Mia onklino pensis, ke knabineto ne kapablas kompreni, kio okazas ĉirkaŭ ŝi. Mi ne nur komprenis ĉion, sed, krome, mi ne restis silenta aŭ pasiva. Ĝi estis konstanta batalo. Senfina kaj elĉerpa lukto. De tempo al tempo mi pensis pri la estonteco: ŝi estis maljuna kaj senhelpa, mi estis juna kaj forta, sed malgraŭ ĉio mi ne estus traktinta ŝin malbone, tio ne estis parto de mia naturo.

Foje mi alproksimiĝis al la rivero, kie mi trovis homojn, kiuj lavis vestaĵojn, por lavi la lavadon, tio estas, ili lavis la littukojn kaj kovrilojn, unue trempante ĉion en la cindro. Aŭ kiam, post la tondado, ili venis lavi la lanon de ŝafo kaj sekigis ĝin en la suno por blankigi ĝin kaj poste uzi ĝin por plenigi la matracojn de la litoj. Mi iris kolekti la flokojn kiuj restis inter la ŝtonoj sur la bordo kaj vestis mian ĉifonpupon per ili. Kiam mi ne sciis kion fari, mi komencis levi la ŝtonojn ĉe la bordo de la rivereto serĉante la kankrojn, mi lerte kroĉis ilin per la fingroj super mia kapo, por eviti ke iliaj ungegoj pinĉu

miajn fingrojn. Mi prenis ilin hejmen kaj vespere, kiam mia onklino ekbruligis la fajron, mi ilin rostis kaj manĝis: por mi estis speciala vespermanĝo. Foje anstataŭ kraboj, tuj kiam la ŝtono estis levita, malgrandaj teruritaj ranoj pafis supren per vertikala salto, igante min salti pro timo. Mi pensis, ke ili estas miaj ludkamaradoj kaj foje mi eĉ bedaŭris devi foriri, lasante ilin solaj en la mallumo la tutan nokton. Kiam mi devis vespere reveni hejmen, mi laŭte vokis onklon Michele, profitante la eĥon, kiu kreiĝis en la valo. Kelkfoje somere, kiam estis la familio Scardino, kiu loĝis en domo pli supre en la valo, mi iris viziti ilin. Mi ludis kun Mimma, kiu estis la plej juna el la fratoj.

Goofy kutimis konstrui seĝojn kaj tablojn por la pupoj. Kiel agrable estis pasigi kelkajn horojn en kompanio. Matene ili vokis min, kiam ili iris al la alia bordo de la rivero por preni lakton. Ili havis la sitelon por plenigi, "Concettina" kontentiĝis vidi lin melki ĝin. La posedanto de la bovinoj, Micca a Cappellea, kompatis min kaj proponis al mi duonan glason. En la domo de mia onklino ni vidis lakton dufoje jare: kiam ŝi faris biskvitojn kaj dum Pasko kiam ŝi preparis kolombojn kun la kolora ringovo. Kiam la lakto bolis, mi senŝmigis ĉiun lastan pecon de ĝi. En la ĉambro de la kampara domo estis la lito de la onklo, se oni povus nomi ĝin lito, kun la tabuloj metitaj sur du feraj staloj kun pajla matraco, ĉar ili lasis la ĉevalharon en Novara. Mi devis dormi sur pajla matraco kun nur malnova milita litkovrilo supre, grasa kaj frakasita. Mi enlitiĝis kun tola ĉemizo, kiun mi portis eĉ tage sen kalsoneto. Ne eblas priskribi la malvarmon, kiun mi suferis ĉiunokte. Kiam pluvis, oni devis meti ujojn por kolekti la akvon, kiu penetris de la tegmento. Se mi bezonis pisi nokte, mi devis forlasi la domon kaj fari tion apud la ŝtupo. Se mi ne konscius, kial mi sonĝis, kaj mi faris tion sur la pajla matraco, matene mi ankaŭ prenis multajn batojn. Onklino Antonia ankaŭ dormis portante la saman ĉemizon, kiun ŝi uzis tage, dum onklo Michele kurbiĝis kiel lia patrino faris.

La dorma ceremonio okazis laŭ la kutima rito: unue mi enlitiĝis, poste estis la vico de la onklino, poste la onklo demetis la pantalonon kaj striitan tolan

subvestojn. Kun la iom malstrikta ĉemizo, kiun li portis tage, li iris al la lito kaj estingis la olelampon metita sur tablon kontraŭ la muro. Mi, kiu estis petolema, ŝajnis ne rigardi kaj kaŝrigardis: kiam li kliniĝis por estingi la flamon, mi vidis lian silueton projekciita sur la muro, kiel ĉina ombro, kun la ding-don pendanta. – Ho, kiel bela ĝi estas! – li diris, ĉar la tuta vino, kiun li trinkis, tiom varmegis lin. Apud ilia lito estis du ĉapoj, tio estas du grandaj kankorboj, kie ili konservis la sekajn figojn. Ili kovris ilin per malpuraj kaj grasaj ĉifonoj kaj sur ĉi-lastaj estis la puraj subvestoj de la onklo. En skatolo apud mia lito ili konservis panon kaj koltukon, kiujn ili ĉirkaŭvolvis mian kapon, kiam mi iris al lernejo vintre, miajn subvestojn kaj tiun de mia onklino. Mi uzis ilin nur dimanĉe, kiam ni iris al meso en Novara. Miaj onkloj diris, ke ni ne portu ilin en la kamparo, ĉar ni senutile eluzos ilin.

En januaro oni mortigis la porkon. Ili preparis kelkajn kolbasojn kaj saligis la lardo. La boligitaĵoj estis konservitaj en terakota poto mergita en lardo. Ili estis kutime manĝitaj en majo kun freŝaj faboj ĉar tradicie ili ne povus esti manĝitaj antaŭe. Iam, estis aprilo, mi demandis pri tio mian onklinon, ĉar mi estis tre malsata kaj mi ne sciis, kion manĝi kun pano. Mia onklino ekkriis, ke mi freneziĝis. Iun tagon, dum mi revenis de la lernejo, mi renkontis Ofelia kun ŝia fratino laŭ la mulvojo. Ili perdis sian patrinon kaj revenis kun sia patro el Francio.

Ili estis multe pli palaj ol mi, mi kompatis ilin kaj diris al ili: envenu, kie mi loĝas, en ĉi tiu tempo mia onklino eliras por akvon, en la forno estas poto kun manĝaĵo, prenu ĝin, manĝu vin, sed faru. t diru do al iu ajn.- Ili dankis min kaj, pelitaj de malsato, sekvis miajn konsilojn senhezite. En majo, kiam la onkloj estis kuirintaj la fazeolojn, ili iris por preni la piedojn de la porko kaj anstataŭe trovis nur la poton kun la lardo: nature pensante, ke ĝi estas mi, dum multaj tagoj ili furiozis kontraŭ mi por pagi min. Tiufoje mi sentis min tre fiera, ĉar la unuan fojon mi havis la agrablan senton, ke mi gajnis grandan batalon kontraŭ ilia avido. Pro manko de higieno, puloj regis senĝene tra la tuta domo. Ili pikis mian kolon nokte kaj mia onklino ŝmiris min per

olivoleo ĉiuvespere por malhelpi la pulojn suĉi mian sangon. Matene mia kolo aspektis kvazaŭ pentrita. Kiel mia onklino, ankaŭ mi havis pedikojn, ne alkutimiĝinte lavi mian kapon. Aliflanke, mia onklino kutimis krispigi miajn harojn kaj ŝmiras ĝin per akvo kaj sukero por konservi ĝin stiligita.

Miaj samklasanoj, aliflanke, estis ĉiam puraj. Eĉ la plej malriĉa el ili ne estis tiel malpura kiel mi. La instruisto ankaŭ kontribuis al la laboro de marĝenigo forpuŝante min de ĉiuj al la lasta skribotablo. Mia korpo estis nepriskribeble malpura. Oni lavis min en la rivero unufoje jare, okaze de la festo Ferragosto, la plej grava en la urbo. Iam, dum mi pensis pri mia patrino, mi estis proksimume sepjara, mi falis en la bolantan cindron de la brazo. Mi bruligis mian dekstran manon kaj mia onklino ne kondukis min al la kuracisto, sed kuracis min per herboj ĉiutage. Mi havis du vezikojn similajn al du kolombovoj, mi kriegis pro doloro sed ŝi neniam moviĝis. Mi aspektis kvazaŭ mi estas ronĝita de musoj.

Mi mirakle resaniĝis post kelkaj monatoj kaj mi ankoraŭ havas la signojn de ĝi. Dum la lernejo, dum mi estis sur la balkono iun dimanĉon, knabineto, kiu malsupreniris, demandis min, ĉu mi volas akompani ŝin al la katekisma leciono de fraŭlino Vincenzina. Mi ne sciis kio ĝi estas, ĉar mia onklino portis min al meso nur en la plej gravaj ferioj, mi ne komprenis, kia estas la signifo iri al preĝejo. Kontraŭ nia domo loĝis pastro, patro Buemi, sed mi renkontis lin tre malmultajn fojojn kaj rigardis lin kontraŭvole. Mia onklino ripetis al mi ĝisnaŭze: "Se vi parolos kun li, tiu pastro tranĉos vian langon." Tamen mi petis kaj neatendite akiris permeson por preni lecionojn pri katekismo. Mi tuj sentis min trankvila en tiu medio. La fraŭlino donis al mi libreton kaj gazeton. Mi sentis grandegan ĝojon aŭdinte pri Jesuo. Iun tagon li diris al mi, ke li preparos min por mia Unua Komunio. Mi parolis pri ĝi hejme kaj ili diris al mi, ke mi estas ankoraŭ tro juna. Mi respondis mensoge, ke ĉiuj knabinoj en la grupo estus farinta ĝin. En realeco ili jam estis konfirmitaj, tamen la fraŭlino kaj mi restis konsente kaj fiksis la daton kun la pastro de San Nicola: la tago de Korpuso.

La problemo de la blanka robo estiĝis, sed iu sciigis al la onklino, ke la monaĥinoj luas ĝin. Venis la longe atendita tago: matene li akompanis min al preĝeja fastado. Ŝi pensis, ke la aliaj knabinoj estas tie, ĉar ŝi neniam prenis la iniciaton kontakti la katekisma sinjorino. Rimarkinte, ke mi estas sola, ŝi insultis min: "Mensoganto, malĝentila." Mia instruisto ankaŭ estis en meso tiun matenon kun aliaj homoj. Kelkaj ĉeestantaj virinoj trankviligis ŝin. La pastro alvenis kaj prenis min je la mano kaj kondukis min al la sakristio por konfeso. Li diris al mi belajn vortojn, kiujn mi neniam antaŭe aŭdis. Mi sentis, ke mi flugas al la Ĉielo kaj mi diris al mi: "Ne estas vero, ke pastroj tranĉas langojn, male ili scias kompreni la suferon de knabineto." Se mi povus mi brakumus kaj kiskus lin kun ĝojo.

Li igis min diri kvin Ave Maria kiel pentofaradon kaj mi revenis al mia sidloko. La onklino tuj demandis al mi, kion mi diris al la pastro, ke li tiel longe restis tie, kaj mi diris: - La fraŭlino instruis al mi, ke konfeso estas sekreta -. - Jes, sed vi devas diri al mi la unuan fojon - insistis la harpio. Neniel. Okazis meso, Komunio kaj dum la eliro oni devigis min kisi la manon de mia onklo kaj diri: "Bonvolu beni min". Mi komencis kun mia avo, ĉiam la sama frazo, poste mi ĉirkaŭiris ĉiujn parencoj. Onklino Gaetana donis al mi libreton. Mi malsatis, sed neniu proponis al mi manĝaĵon. Kutime, post kiam la ceremonio estis finita, estis kutimo iri al la drinkejo por preni granitajn kun biskvitoj, sed ilin venkis la manio de ŝparado: tagmeze ni manĝis teleron da pasto kaj posttagmeze ni iris al la fotisto ĉar la parencoj proponis sendi foton de panjo.

Mi finis la duan klason kaj trapasis kun tre malaltaj notoj. Tiun jaron ni devis resti en la kamparo la tutan someron. Mi kontraŭis: - Almenaŭ dimanĉe mi devas iri al meso kaj viziti mian avon, kiu estas sola -. Li estis tre bona viro, suferanta de astmo. La filino neglektis lin, parte pro neglektemo, parte ĉar ŝi estis kondiĉigita de sia edzo, kiu ĉiam estis kolera kontraŭ la najbaroj, parencoj kaj bopatro.

Mi prenis la vestaĵon por lavi kaj portis ĝin al mia onklino sekrete de Michelillo alie estus problemo. Li eĉ ne sentis amon al sia patro: iun tagon unu el liaj duonfratinoj venis al Castrangia por diri al ili, ke li mortis. "Se vi ne foriros, mi piedbatos vin en la azenon," li diris al ŝi.

Kiam okazis festo en la vilaĝo, al la membroj de la muzika bando estis proponita la "pezzo duro", glaciaĵo tiel nomata pro ĝia aparta konsekvenco. Onklo Michele, neniam estis klare ĉu ĉar li ne ŝatas ĝin aŭ ĉar li estis pelita al nekutima gesto de malavareco, vidante min preterpasi li vokis min: "Concettina, venu preni la glaciaĵon". Kaj tial mi profitis por ĝui, en tiuj maloftaj okazoj, ion bonan.

Antaŭ iom da tempo D-ro Cosentino el Baceno rememorigis al mi detalon, kiu perdiĝis en mia memoro. Dum la bando ludis tra la stratoj de la urbo, la

infanoj provis aliĝi al la parado. Sed por pravigi ilian ĉeeston necesis "koni" membron. Por pruvigi tion, li havis la manon en la jaka poŝo. Tiamaniere mi sekvis mian onklon Michele, dum Gianni Cosentino, filo de bazlerneja instruisto kaj orfo, tenis sian manon en la poŝo de la bandaĉestro.

En la mezo de la milito, kelkaj bomboj komencis fali en Novara. Ĉiuj forkuris kaj kelkaj konatoj rifuĝis ĉe ni en Castrangia. Por mi estis festo ĉar mi povis esti en kompanio. De tempo al tempo oni povis aŭdi la fajfilon de ŝrapnelo. La tragika novaĵo ankaŭ alvenis, ke la filo de la posedanto de la Orlando-kukaĵejo estis disŝirita de bombo. La patrino en Domodossola, graveda por la kvara fojo, restis sola kun Rosa kaj Antonietta. Mia patro estis vokita reen al Sicilio por esti Bersagliere. Kelkajn monatojn post foriro li eksciis, ke lia patrino naskis knabineon nomatan Emma kaj ke li havas la eblecon reveni hejmen, ĉar li estis atendita esti esceptita kun kvar infanoj.

Bedaŭrinde, kiam li alvenis en Domodossola, li trovis amaran surprizon: Emma ĉesis vivi post 12 tagoj. Du tagojn poste li devis reveni al la fronto. Kelkajn monatojn poste - estis la periodo de necerteco kaj malstabileco sekvanta 8 septembron - li sukcesis eviti militservon kaj revenis al Novara por atendi ke la milito finiĝos por aliĝi al sia patrino. Li malfermis malgrandan botiston. Ĉiutage mi iris vidi lin. Timema sed sagaca por mia aĝo, mi havis la intuicion, ke paĉjo dormos kun edziĝinta virino sed kun armea edzo. Iun tagon mi eniris la ĝiĉeton sur la suprena strato en Piazza Bertolami. La persono de la apuda butikoj babilis kun paĉjo. Mi saltis per miaj montraĵoj kaj mezaj fingroj montrante por eltranĉi la okulojn de mia patro, kiu trompis mian patrinon. La najbaro sukcesis retenigi min, dum mia paĉjo ridete diris "Atentu viajn proprajn aferojn". En '44 naskiĝis malhelhara knabo, bukalahara kiel li...

En Badiavecchia lia patroflanka avo malsaniĝis je stomaka kancero. Mi ricevis permeson de mia onklino iri vidi lin. Mi ofte malsupreniris de Castrangia kaj marŝis la streĉon laŭ la rivero. Mi memoras lin en la lito,

trankvila. Avino ankoraŭ estis okupata de la butiko kaj povis dediĉi malmulte da tempo al ĝi. Ŝi metis olivbranĉon en lian manon por forpeli la muŝojn, sed li plimalboniĝis kaj ne plu havis la forton kaj mi forpelis ilin de li. La 2-an de novembro 1944 en la aĝo de 66 jaroj li flugis al Ĉielo. Paĉjo ankoraŭ estis en Sicilio. Liaj onkloj ankaŭ partoprenis la entombigon.

De tempo al tempo mi ricevis kelkajn leterojn de mia patrino. En '45 paĉjo revenis al Domodossola kaj en '46 mia frato Giuseppe naskiĝis.

Ĉapitro kvar - Oleo, araneaĵoj kaj la malbona okulo

Milito furiozis tra la tuta mondo, komunikadoj estis malfacilaj, kaj ni ne plu aŭdis de Patrino. Feliĉe, mia patro estis revokita al Sicilio en la Bersaglieri-Korpo kaj kiam li havis kelkajn tagojn da libereco li venis viziti min. Pro la milito estis multe da homoj en la kamparo. La forlokitoj kutime restis dek kvin tagojn, sed tiam la urbo estis en danĝero de bombado kaj ili preferis resti en la kamparo la tutan jaron.

De tempo al tempo mi rifuĝis ĉe tiuj homoj. Estis familio kun kvar infanoj, kiuj ĉiam estis en bona humoro kvankam mankis al ili manĝaĵo. Mi vidis la avidecon de miaj onkloj, kiuj havis tiom da sekaj figoj kaj donis ilin al neniu: mi prenis belan manplendon kaj sekrete alportis al ili. Mi konservis kelkajn el la faboj, kiujn ili donis al mi por matenmanĝo, por ili. Eĉ malmola pano: tranĉaĵon kiun mia onklino metis en mian poŝon antaŭ ol iri al lernejo mi dividis kun tiuj infanoj kaj interŝanĝe ili donis al mi paperon por skribi, ili igis min ludi sur la balancilo kaj unu el ili konstruis ludilojn, seĝojn kaj litojn por pupoj, kiujn ŝi donis al mi kaj al sia fratineto, dum ŝia pli maljuna fratino faris ĉifonajn pupojn por ni.

Foje okazis, ke mi malsupreniris al la rivero, kie la virinoj el la ĉirkaŭaĵo iris por lavi siajn vestaĵojn per cindro, kaj mi staris tie rigardante kun miro la fajron ekbruligitan por varmigi la akvon en ujo tenita per du grandaj ŝtonoj.. Mi neniam vidis mian onklinon fari ĉi tiujn operaciojn. Li preskaŭ neniam

lavis aŭ li iris al la rivero kiam neniu estis tie por ne elmontri siajn grasajn kaj tre malpurajn vestaĵojn.

Alifoje mi observis la virinojn, kiuj sternis la tolaĵon teksitan hejme sur la ŝtonoj dum du aŭ tri tagoj. Ili malsekigis ĝin kaj sekigis ĝin sub la brulanta suno ĝis ĝi fariĝis blanka. Mia onklino ĉiam vokis min hejmen sed mi ŝajnis ne aŭdi. Dum la milito ankaŭ ŝia bofilino revenis el Torino kun knabineto. Pro respekto por Salvatore, ŝia vicfilo, ŝi estis traktita kiel reĝino. Dum tiu periodo ili restis en la vilaĝo kaj por la okazo la onklino elprenis la bonodoran sapon, toltukojn, telersekigilon, tablotukon kaj buŝtukojn por fari bonan impreson. Anstataŭe mi estis traktita kiel servisto, sendita por fari taskojn kaj alporti akvon el la fontano, ĉar sendi gaston estis malhonoro.

Venis Kristnasko kaj, laŭ la norda kutimo, matene la novedzino ricevis belan donacon de Bebo Jesuo al sia filino: belan aron da potoj kaj teleroj por pupo. Mi estis feliĉa pro ŝi, sed samtempe mi eksplodis pro kolero, ĉar tiuj aferoj neniam okazis al mi. Mi pli kaj pli malfortiĝis. Estis vinberoj sed ve por manĝi ilin: oni devis premi ilin por la vino. Vi povus manĝi nur tiun ŝtelitan de la najbaroj. Aveloj estis kolektitaj sed por vendi ilin. Mi manĝis kelkajn sekrete kiel la sciuroj en la arbaro. Miaj onkloj nur aĉetis lakton je Kristnasko kaj Pasko por fari biskvitojn kaj mi ŝmirigis ĝin per kulereto dum ĝi bolis. Mia onklino malofte preparis frititajn ovojn por mi. Mi ofte esperis, ke ŝi fritos ĝin por mi: - Ni forigu ĝin, do kiam ni havas iom kaj la ovodemetado preterpasas (li estis junulo el Mesino, kiu ĉirkaŭiris la kamparon kolektante ovojn kaj pasigante ilin kiel freŝaj) ni povas vendi ilin kaj akiri la monon -. Li kolektis ovojn dum du monatoj kaj poste vendis ilin.

La homoj de Mesino, kiuj aĉetis la ovojn, verŝajne havis idon en siaj manoj. Oni devis trinki la figojn, nur kelkajn oni povis manĝi, la aliajn oni lasis sekigi sub la suno por vendi aŭ konservi por la vintro. En la monato oktobro oni faris vespere belajn kaŝtanojn. Se restos iuj senŝeligitaj, mia onklo lasus ilin sur la tablo en la ĉambreto (ne sur la telero sed sur la mato ŝmirita de la oleo, kiu gutis el la lampo) kaj matene, kiam li leviĝis je kvar

por iri labori, li vekis min kaj transdonis al mi la kaŝtanojn kaj diris al mi: "Vi matenmanĝas". Mi obeis kaj manĝis ilin pro malsato, sed ili gustumis kiel oleo kaj neeviteble donis al mi stomakdoloron. La onklo fanfaronis: - Mi amas mian nevinon, mi eĉ preparas por ŝi kaŝtanojn, kiam ankoraŭ estas malfrua nokto -. En realeco mia onklo havis malamon en siaj okuloj. Kelkfoje ili estis flavaj, fajre ruĝaj kiam li ekkoleris: eĉ se malgrandaj, tiuj okuloj invadis lian vizaĝon. Ili estis malgrandaj kaj profundaj kiel mallarĝaj truoj kun malamo elverŝanta el ili. Dume triumfis disenterio kaj vermoj. De tempo al tempo mia onklino donis al mi kulereton da oleo. Ĉi tio tenas la vermojn for, ŝi murmuris por konvinki sin... poste ŝi komencis per la "prichentu": - Mazzai un vermu gruossu quennu àa pagana, ùa u mazzu chi sugnu ĉiuj kristanaj. Aŭ lunde oni aŭdas, aŭ mardon oni aŭdas, aŭ merkredon oni aŭdas, aŭ ĵaŭdo oni aŭdas, aŭ je Vinardì oni aŭdas, aŭ je Sabutu oni aŭdas, matteia du jurnu de Pasko u viermu sturdudu a tierra casca.-

(Mi mortigis dikan vermon kiam mi estis pagano kaj nun mi mortigas lin kiel kristano. Sanktan Lundon, Sanktan Mardon, Sanktan Merkredon, Sanktan Ĵaŭdon, Sanktan Vendredon, Sanktan Sabaton, matene de Paska tago. la miregigita vermo falas teren).

Mi ne scias kiel mi pluvivis.

Ĉi tie ni malfermas krampon.

Pasis multaj jaroj kaj mi havis stomakdolorojn. Mi iris fari rentgenradiojn per maŝinoj de la grandeco de ĉambro. Ili donis al mi blankan papon por vidi ĉu estas ulceroj. Bedaŭrinde nenio estis videbla. La radiologo diris, ke ĝi estas gastrito kaj donis al mi paliativojn por mildigi la doloron. Mi alvenis al la punkto, kie mi ne povis stomaki kuleron da akvo. Mi aĝis ĉirkaŭ kvindek jarojn. Paolo, amiko de Armando el Piaĉenco, proponis konduki min al specialisto. Li ankaŭ venis al D-ro Mazzeo. La gastroskopiainstrumento ne povis eniri preter la gorĝo. "Mi ne scias kiel savi ĉi tiun virinon," diris la kuracisto, "la piloro estas fermita." Ĉiuj homoj havantaj la gastroskopion

forlasis la ĉambron sur siaj propraj piedoj. Mi sur brankardo kun IV. La kuracisto preskribis al mi fortan kuracon por du monatoj. Kiam mi revenis la instrumento ankoraŭ ne pasis. Alia eĉ pli forta kuraco dum tri monatoj.

Kvin monatojn post la unua vizito la instrumento komencis trarompi la piloron. "Miraklo!" diris doktoro Mazzeo. Post kiam la tubo estis forigita li faris al mi multajn demandojn por kompreni ĉu ĝi estis denaska aŭ kaŭzita. Mi ekploris: "Eble estis la oleo, kiun Zizi donis al mi de tempo al tempo por la vermoj." La kuracisto metis la manojn en la harojn: "Oleo? Kaj vi ankoraŭ vivas!". Daŭrigante la traktadon, mi fojfoje ripetis la gastroskopion.

Dankon al Doktoro Mazzeo, kiu savis mian vivon, nun jarojn poste mi povas ĝui manĝaĵon kun nur iom da retenmedikamento.

Kiam iu vokis ŝin de la balkono, ŝia onklino tenis sian kapon turniĝanta. Ili tiam konsilis al ŝi preni malgrandan glason da ferokvino sur malplena stomako. Ŝi konvinkis sian edzon aĉeti ĝin kaj matene ŝi ankaŭ donis glason al mi.

Krome, superstiĉo ankaŭ regis en tiu domo. Lia onklo ĉiam havis kapdoloron pro la vino, kiun li trinkis, sed laŭ li la kaŭzo estis ies malbona okulo. La edzino devis deturni lin: ŝi prenis teleron kun iom da akvo, enverŝis iom da salo kaj guton da oleo kaj poste komencis per la priĉentu por la kapdoloro: - Oglu biridittu, oglu santissimu, venu al ĉi tiu domo kaj forpelu ĉi tion. morocchiu, oglu biriditto, eliru kaj forpelu ĉi tiun mamukon... (Beata oleo, plej sankta oleo, eniru ĉi tiun domon kaj forpelu ĉi tiun malbonan okulon, benita oleo, fortiĝu kaj forpelu ĉi tiun diablon...).

Ĉi tiu makulo de benita oleo, kiam ĝi disetendiĝis, forpuŝas, laŭ ilia kredo, la malbonan okulon. Baldaŭ post tiu akvo estis aspergita en la kvar anguloj de la ĉambro kaj lia kapdoloro foriris.

Por resanigi vundojn, araneaĵoj estis kombinitaj kun oleo, kaj malgranda peco da viando por fari buljonon. Tiu terura miksaĵo estis, ili diris, senerara! Matene oni donis al mi glason da akvo kun magnezio. Post iom da tempo, tute tremante, mi devis eliri en la malvarmon por liberigi min. Kiam mi resaniĝis, ili sendis min al virino, kiu faris magiojn: ŝi mezuris min de la kapo ĝis la piedoj per ŝnuro kaj miajn horizontalajn brakojn per la sama. Se peco mankis ĝi evitis morton por tiu jaro.

Eĉ se laŭ sia maniero la onkloj havis fidon al Dio, al la Sanktuloj, al la Madono. Ĉiujare la 8-an de septembro ili piediris al Tindari, al la sanktejo dediĉita al la Nigra Madono proksimume kvardek kilometrojn for de la urbo. Jam ekde la kvina aĝo mi devis fari tiun pentofaradon.

Okaze de la pilgrimadoj al la Sanktejo de Tindari, la tagon antaŭe la onklino faris la kappini (pantofojn) el ĉifonoj. Onklo akurate iris ĉasi kaj alportis hejmen unu aŭ du sovaĝajn kuniklojn por kuiri. Por fari bonan impreson, la onklino ankaŭ preparis plenigitajn melongenojn. Li rigardis en la spegulon kaj purigis sian vizaĝon per tuko. Tiutempe la kanto "Kie estas zazà, mia beleco" estis en modo kaj mi ekkutimiĝis nomi ĝin "zizi".

Ni foriris al Tindari ĉirkaŭ la dekunua vespere por alveni ĉe tagiĝo. Laca kaj elĉerpita pro mia malfortikeco, mi multfoje petis iom da dolĉa akvo, sed ili ne aĉetis ĝin el la budoj kiel ĉiuj aliaj lacaj homoj: ili vicadis ĉe la sola fonto situanta proksime de la preĝejo, el kiu fluis varma akvo, kiu; ne helpis kvietigi la varmegon. Laŭ tradicio, ili aĉetis kikerojn, fazeolojn kaj kanellini-fabojn, poste ili iris al meso, preĝis la Madinuzan kaj survoje ili renkontis siajn samvilaĝanojn kaj miajn patrajn parencojn. Tagmeze ni iris manĝi sub la ĉirkaŭaj olivarboj. Estas domaĝe, ke mi estis tiel laca, tiutage fakte ĉiam estis apetitiga manĝaĵo por fari bonan impreson antaŭ amikoj. La tagmanĝo enhavis sovaĝan kuniklon kuiritan en la forno, kiun la onklo senescepte iris por ĉasi kelkajn vesperojn antaŭe, plenigitajn melongenojn kaj paprikojn, vinberojn kaj memfaritajn biskvitojn. Por reveni hejmen la amikoj prenis

transportrimedon: la aŭton aŭ ĉevalĉarojn. Mi rigardis, jam rezignacie reveni piede. Nur se estis onklo mi povus havigi rajdi ĉevalon, alie ĝi estis dolora.

Ĉapitro kvin - La strigoj

Ankoraŭ pri religio, ĉar mia onklo estis membro de frateco, ili havis la devon konfesi kaj komuniki la Palmodimanĉon en la preĝejo de San Giorgio. La ceremonio okazis je la kvina matene, la pastro unue konfesis ĉiujn virojn en kapelo, poste iris al la konfesejo por la virinoj.

Kiam venis la vico de sia onklino, kiu portis grandan nigran ŝalon, ŝi alkondukis la vestaĵon proksime al la krado por kovri sin kiel eble plej multe: ŝajnis, ke ŝi devus preni kamomilajn enspirojn. Li konfesis kaj poste: - Nun estas via vico - li diris al mi. Kvankam mi volis fari konfeson dum la jaro, mi ne povis. Mia onklino riproĉis min: "Vi ne moku la Sinjoron, unufoje jare sufiĉas, alie vi ne estas inda preni la gastiganton, ĉar vi povas peki eĉ per la okuloj."

Ĉirkaŭ la naŭa Sankta Meso, komunio kaj tuj hejmen. Kiel kutime, pro bagatelaj kialoj, ŝia onklo komencis blasfemi kaj ŝi disvolvis nervozan tuson. Nepriskribeblaj scenoj okazis: se tiutage ial iu bezonus, ili ne povus kraĉi, alie ili elĵetus la Sinjoron el ilia buŝo. Se pro malfeliĉo tio okazus, li prenis la kovrilon de la kruĉo, kraĉus en ĝin kaj trinkus la likvaĵon denove kun akvo kaj sukero. Dum la Sankta Semajno homoj restis en la urbo eĉ nokte por ĉeesti la vesperajn predikojn de la monaĥo. Ĵaŭde oni preparis la kolombojn, biskvitan paston en diversaj formoj kun malmolaj ovoj kuiritaj kun akvo kaj anella, venena koloriga ingredienco. La Sanktan vendredon matene de fastado ni vizitis ĉiujn preĝejojn ornamitajn per tritikaj ĝermoj,

poste ni englutis tri foliojn de nepino (kuracimenta herbo kun intensa odoro), kiuj garantiis bonfarton por la tuta jaro.

Vi ne devis labori tage por eviti vundi la Krucumitan Jesuon, se vi kudris la kudrilo pikus, se vi vidus, ke estas risko vundi vian korpon, ktp. Por tiu tago, kion ajn mi faris, mi eĉ ne estis batita, alie Jesuo plorus. Je la deknua horo sabate okazis la Meso de Paco kaj Reviviĝo. Ĉiuj infanoj alportis kolombojn por ricevi la benon de la pastro kaj poste manĝi ĝin. Mi neniam povis forpreni tiun kontenton, ĉar mi devis konservi mian kolombon kun du ovojn por la lerneja vojaĝo, kiu estis organizita la mardon post Pasko. Mi devis proponi ovon al la instruisto. En la Paska tago oni aĉetis al mi ŝafideton el reĝa pasto, la plej malgrandan por ne tro elspezi. La onklo estis tiel avara, ke li briligis siajn ŝuojn per la fulgo de la pato, kiu formiĝis sur la fajro. Se mia onklino sciis, ke li finas laboron kaj ili pagas pro tio, ŝi konsilis al mi: "Demandu vian onklon, ĉu li alportis la monon."

Ŝi kaj mi preskaŭ devis adori lin kiel du sklavetojn, ĝis li estis kortuŝita kaj donis dek lirojn al ŝi kaj kvin al mi. Mi ne povis elspezi mian monon, ĉar ĝi estis destinita por la ŝparbanko. Iam mi diris al mia onklino, ke mi volas ludi la loterion. Ŝi konsentis ĉar ŝi esperis venki. La mia estis mensogo. Reale mi ankaŭ sentis difekton en vestado kompare kun miaj samklasanoj: ili havis jupojn, sed mia onklino ne ŝatis ilin kaj mi estis devigita porti plenajn robojn. Ili ĉiuj portis blankajn, brunajn aŭ bluajn kotonajn genuajn ŝtrumpetojn, mi devis kontentiĝi kun la ŝtrumpetoj, kiujn ŝi faris en oranĝo, koloro kiu kostis malpli ol la aliaj. Mi portis ilin super la genuo subtenataj de elasta bando, sed la plej granda problemo estis, ke, sen piedo, ili atingis ĝis la maleolo. Super ĝi mi portis paron da mallongaj ŝtrumpetoj kun manumoj. Mi jam estis sufiĉe marĝenigita kaj ankaŭ mi devis elstari pro miaj vestaĵoj. Per la kvin liroj mi planis aĉeti pli decan paron da ŝtrumpetoj, kiujn mi portus matene antaŭ ol eniri la klason. La butikisto estis fermita tiun tagon. Mi ne povis iri hejmen kun la mono ĉar mia onklino estus trovinta ĝin. Mi pensis kaŝi ilin

sub ŝtono laŭ la mulvojo. Pluvis nokte kaj, estante el papero, ili tute disiĝis, kiel mi konstatis la sekvan matenon, kiam mi iris por preni ilin.

Pasis dek kvin tagoj kaj mia onklino demandis min, ĉu mi gajnis la loterion. Eĉ tiam mi ne estis honesta kaj diris jes. Tiu mono neniam alvenis. La Sanktan Vendredon, dum la procesio omaĝe al Nia Sinjorino de Doloroj, renkontante la instruiston li petis al ŝi klarigojn. Mi estis mortanta pro honto. Nature ŝi ne konsciis pri ĉio, do mi ricevis du vangofrapojn de mia onklino sub ŝia severa rigardo. Mi ĉiam iris al la lernejo volonte, sed kun malbonaj rezultoj. Neniu komprenis min kaj mi ĉiam estis promociita danke al rekomendoj, do mia patrino estis trankvila, ke ili ĉiam igis min studi. Mi estis bone nur kun la kato, ĝis unu tagon la ebria onklo revenis el la urbo kun iom da tripo kaj la besto prenis pecon por nutri sin. Prenante musketon lasitan de la soldatoj, li mortigis lin en la malferma kamparo. Estis granda seniluziiĝo por mi.

Je la draŝado mi iris pluki la tritikajn kaj hordeajn grajnoj, kiuj restis sur la korto de la najbaroj, metis ilin en sakon kaj portis ilin al la muelejo de sinjorino Tindara ĉe la rivero. Mi tiam portis la farunon al Novara al la kuzo de mia patrino, kiu, estante vidvino kun du malgrandaj infanoj, iris matene kolekti lignon en la arbaro kaj ekbruligis la fornon por prepari panon por tiuj, kiuj alportis al ŝi la farunon, gajnante iom da mono kaj iom da pano por la infanoj.

En septembro, kiam la figoj estis maturaj, mi grimpis la plantojn kaj plukis la bongustajn fruktojn, metante ilin en kankorbojn penditajn per hoko de la branĉoj. La figoj estis tranĉitaj kaj lasitaj sekiĝi en la suno sur baldakeno. Post kelkaj tagoj ili fariĝis sekaj. Plantitaj en grandaj korboj ili estis manĝataj vintre. En tiuj belaj tempoj venis sinjorino Maria, najbarino el la kamparo, por prepari la sekajn figojn. Mi ofte iris viziti ŝin. Ŝi estis la patrino de multaj infanoj. Unu el ili, Carmelo, estis epilepsia. De tempo al tempo li ne plu estis trovebla. La maltrankvila patrino iris serĉi lin kaj mi akompanis ŝin preskaŭ amuziĝinte.

Kiam mi estis en la kvina klaso, la instruisto petis nin informi niajn gepatrojn, ke ŝi kondukos nin al la kinejo por vidi la filmon "La Malgranda Alpino". La onkloj: "Vi ne iras vidi tiun rubon." La nevo de la pastro kontraŭe aŭdis: "Vi devas sendi ŝin, ankaŭ mi ne vidis lin." Tiam ili estis movitaj kaj mi povis iri.

Pako alvenis de patrino kun dolĉaĵoj. Mi alportis kelkajn al la lernejo. Estis tempo de malsato kaj eĉ dolĉaĵoj mankis. La fratino de mia instruisto instruis kvaran klason dum mi estis en kvina klaso. Ŝi petis dolĉaĵojn por knabineto pli malriĉa ol mi, kiu estis malsana kaj mi lasis ĉiujn por ŝi.

En 1945 mia patro revenis al Domodossola. Mi revidis lin en aprilo 1946 kaj kun li estis mia patrino, kiu atendis bebon.

Mi pasigis ĉirkaŭ dek feliĉajn tagojn kun miaj gepatroj. Mi ofte iris viziti miajn geavojn kaj onklojn, do mi manĝis kiom mi volis kaj trinkis multajn sodaĵojn de mia avino kiu vendis ilin. Fine mia patrino volis kunporti min al norda Italio, sed mia onklino, ĉiam falsa kaj egoisma, konvinkis ŝin lasi min kun ŝi. Mi estis en la kvina klaso, ĉiam luktanta pro mia malfortikeco. Dum la ekzamentagoj alvenis la novaĵo pri la naskiĝo de lia frateto. Tute feliĉa, sed samtempe malĝoja, mi ploris pro ĝojo kaj doloro. Eble pro tio la instruisto promociis min kvankam mi ne malfermis la buŝon dum la ekzamenoj. Tiun jaron ili establis mezlernejan sekcion en la vilaĝo kaj preskaŭ ĉiuj miaj samklasanoj prepariĝis por la alirekzamenoj por eniri ĝin. Por mi ne estis ŝanco: miaj onkloj estis konvinkitaj, ke nur strigoj ĉeestas tian lernejon. Fakte, post kiam ili finis la mezlernejon, ili devis iri al Mesino por siaj magistroj. Miaj gepatroj devis pensi pri sendi la monon por la libroj, ili ne farus elspezojn. Mi daŭre ploris ĉar mi volis daŭrigi miajn studojn. Ili tiam proponis al mi la ŝancon enskribiĝi en la dujara profesia kurso, ia tre malriĉa mezlernejo daŭranta du jarojn. La plej malriĉaj homoj iris tien, ĉiukaze mi akceptis. Promenante tien kaj reen, matene kaj posttagmeze mi ĉeestis la kurson. La lernejo estis miksitaj: la plej bruemaj viroj levis la manojn kontraŭ la direktoro, kiu instruis matematikon, ili stumblis ankaŭ la italajn kaj francajn

instruistojn. Mastrumado estis instruita al la knabinoj kaj agrikultura scio al la viroj. En realeco, ni lernis nenion. Mia profito estis bona estante timema kaj kun granda lernasoifo.

Antaŭ la fino de la lerneja jaro la instruistoj preparis nin por bonfara teatro. Mi devis aperi vestita kiel straterino. Estis la ĉapo de lia onklo, mankis la pantaloneto. Kiam mi diris al mia onklino, ŝi ekkriis: "Vi estas malsaĝulo, ke li metis obligaciojn." Mi ne malkuraĝiĝis: mi iris al la edzino de la barbiro Liezza por peti pruntepreni la pantalonon de ŝia filo. Do en la vespero de la prezentado mi vestis min kiel straterino, inter multe da aplaŭdo kaj la malespero de miaj onkloj, kiuj ĉeestis en la publiko por la okazo.

Bedaŭrinde, eĉ tiuj du jaroj pasis kaj mi finis la lernejon por ĉiam pensante, ke mi restis same malklera kiel kaj pli ol antaŭe.

Ĉapitro ses - Bonvolu pardoni min (La lumo de la steloj)

Mi estis dekdujara, kiam mia patrino venis viziti min en aŭgusto kun mia patro kaj frateto, kiujn mi vidis la unuan fojon. Vidi lian eta vizaĝon ĝojigis min kaj mi memoras tiun tagon kiel unu el la plej bonaj en mia vivo. Miaj gepatroj estis deciditaj kunporti min por reiri al la lernejo, sed mia onklino malkonsilis ilin de la ideo por la enenan fojon: ŝi sendos min por esti kudristino kun la perspektivo bone lerni la metion. Kaj tiel okazis, kontraŭ mia volo. Miaj gepatroj foriris kaj mi restis en Sicilio kiel idioto. De tiam mi ne havis pacon kaj ĉiam sekrete ploris. Miaj onkloj diris, ke miaj gepatroj certe ne amus min kiel ili, ke ili edukis min kiel filinon (filino certe estus travivinta la saman doloron kiel mi). Iun tagon mia onklino iris al la plej bona kudristino en la urbo, kie ankaŭ mia patrino lernis la metion, por demandi ŝin, ĉu ŝi dungos min. La modisto respondis, ke ŝi jam havas ok knabinojn kaj ne povas pliigi la nombron. La sekvantan tagon ŝia onklino alportis al ŝi kelkajn ovojn por konvinki ŝin kaj ŝi diris: - Revenu post monato, eble unu el la metilernantoj foriras al Torino kaj restas libera loko por via nevino -. Akurate, post unu monato mia onklino sendis min al la laboratorio. La fraŭlino, kiu estis alta ne pli ol unu kaj duonon, bonvenigis min: „Bone, mi prenos vin ĉar mi kompatas vin, mi imagas, ke vi preferus veni al mi ol resti en la kamparo kun via onklino.” Li ne tute eraris pensante tion. La sekvan tagon je la oka mi aperis. "Komencu balai la laboratorion," li diris al mi, "tiam vi lavos la

plankon." La rakonto komencis malbonodori al mi. Mi ekpurigis kiel eble plej bone. Mi estis malgranda en staturo, mi estis dekdujara, sed mi aspektis ok.

Mi ne sciis kiel lavi la plankon: en la kamparo ĝi estis el ŝtono kaj en la vilaĝo, kie estis kaheloj, mia onklino neniam lavis ĝin por ne eluzi ilin. Mi provis fari mian eblon, sed la kudristino nomis min azeno, ĉar mi ne bone lavis min. Je la naŭa la laboristoj alvenis kaj komencis interesiĝi pri la nova afero (knabineto). Ili ĉiuj rigardis min kun mieno de kompatato. Mi aŭdis iliajn paroladojn kaj miregis ne sciante la esencajn aferojn de la vivo. De tempo al tempo ili donis al mi kelkajn laborojn de kudristino, aferojn kiujn mi ne ŝatis fari, ĉiam amara pro ne povi studi. Estis pozitiva flanko de la tago: tagmeze, ne devante reveni al la kamparo, mi manĝis trankvile hejme, sternis buŝtukon sur la tablon, aranĝis la glason, la akvobotelon kaj teleron. Resume, por manĝi pecon da malmola pano kaj fromaĝo mi ĝuis starigi la tablon kiel ĉiuj ordinaraj homoj. Post tagmanĝo mi iris al najbaro, kiu estis naŭ jarojn pli aĝa ol mi kaj estis kudristino. Ŝi helpis malfermi miajn okulojn al mia naiveco. Ŝia patrino, fratino kun elefantaj kruroj kaj alia malsanulo loĝis kun ŝi.

Foje ili invitis min por manĝi bovlon da supo. La kudristino petis, ke mi helpu ŝin fari krucpunktobrodaĵon sur infanaj vestaĵoj. Iam mi havis krizon de malĝojo kaj lasis la laboron duonfarita. Alian fojon, pro ĉagreno, mi prenis la cindron el la brazo kaj semis ĝin laŭ la ŝtuparo. Ili diris: "Kiu estas tie? Ĉu mi kaptos malsanon?". Fine ili komprenis min kaj pardonis min.

Foje mi supreniris al la monaĥinoj de la orfejo Antoniano por ludi kun la orfoj. Mi iomete enviis ilin, ĉar ili vivis siajn tagojn en ordo. Ili manĝis kun la tablo ĉiam bone metita, poste ili ludis kaj fine je difinitaj tempoj ili dediĉis sin al la sindonemo de Dio per preĝado. Mi pensis: - Bonŝance ili, ili ne plu havas siajn gepatrojn kaj tamen ili bone vivas kun la monaĥinoj, dum mi havas gepatrojn sed estas devigita vivi kun ĉi tiuj ursoj de onkloj -. Sen ilia scio, por eviti postan enuigan pridemandadon, mi de tempo al tempo iris

viziti patran onklinon, kiu loĝis en la vilaĝo. Mi petis de ŝi monon por sendi leteron al miaj gepatroj petegante ilin kunporti min.

En novembro de ĉiujare oni kondukis min al la foiro Sant'Ugo kiu okazis en Piano Vigna. En tiu ĉi loko la patraj geavoj starigis ŝedon, kie ili preparis rostitan viandon kaj kolbasojn, kiujn ili vendis kune kun bona glaso da vino. Por mi estis okazo esti kune kun miaj patraj parencoj, gustumi bonan viandon kaj trinki koloran sodon, rigardi la budojn vendantajn brazojn, lanternojn, argilan potojn, kvartojn kaj bumbaelojn.

La sekvan tagon ni iris denove al Badia Vecchia por la festo de Sant'Ugo, meso, procesio kaj poste denove al la butikoj de miaj geavoj, kiuj proponis al mi kolbason, panon kaj sodon, ĉi tiu verŝita el boteleto fermita per pilko. ĉe la interna.

Unufoje antaŭ Kristnasko ni iris al Mesino por 3 tagoj. Ni dormis kun parenco. Mi ne iom ŝatis ŝin: ŝi diris al siaj onkloj, ke ŝi ŝtelis ovojn de farmisto ĉe la merkato, distrinte ŝin. Mi lernis en katekismo, ke vi ne devas ŝteli. Vespere ni iris kun mia filino al sinjoro, kiu faris statuojn. Por esti malavara, miaj onkloj donis al mi monon por aĉeti ilin. Sur la ŝmirita tablo de Castrangia mi povis konstrui naskiĝan scenon. Per asparagaj branĉoj kaj kelkaj kotonaj flokoj mi formis kabanon. Vespere mi ĝuis la etoson de du kandeloj kreitaj per juglandaj ŝeloj trempitaj en oleo kaj peco de ŝnuro apud Bebo Jesuo. Ankaŭ onklo Michele aprezis la ideon kaj volis rekompenci min: "Ntoia, senŝeligu du pik-pirojn", kaj mia onklino iris preni ilin sub ilia lito, kie ili estis konservitaj.

Kiam mi haltis por dormi sola en Novara, dum la kristnaska noveno mi iris kun mia najbaro Antonietta al la diservo, kiu okazis je la 5-a matene en la preĝejo Annunziata. Ĉe la malantaŭo de la preĝejo la sakristo disponigis la seĝojn kontraŭ pago. Ni alportis ilin de hejme. Reveninte ni vizitis Karolinon, lavistinon de la inĝeniero, kiu jam frumatene laboris sub la ŝtuparo. Tiutempe ŝi jam iris ĉerpi akvon el la fontano de San Francesco per grandaj

kvartoj, por plenigi la lignan kuvon. Li diris: "Caùsi, atendu çi tie, mi iros vidi çi al la sinjoroj restis iuj biskvitoj hieraŭ nokte, por ke vi povu matenmanĝi". Li preskaŭ neniam revenis kun malplenaj manoj. Mi invitis Antoniettan alveni kaj ni ekbruligis la brazilon. Kiam Karolino ne trovis ion alian por manĝi, mi iris al la kuirejo por preni pecon da malmola pano kaj glason da "bumbaello" akvo. Ni haltis ĝis la 8-a por fari ornamaĵojn, poste ni adiaŭis: mi iris al la laborejo, Antonietta iris al ŝia domo por helpi sian patrinon ĉar ŝi estis la sola filino kun 8 fratoj.

Nur en Novara mi sentis min kiel civitano. Kiam mi iris viziti avon Turi mi purigis liajn fenestrojn kaj li donis al mi "a srea" (konsilon). Mi iris aĉeti najlon. Mi ankaŭ aĉetis la solvilon por forigi ĝin, kiam mi sentis, ke mi renkontos miajn onklojn. Mi uzis talkon kiel pulvoron. Ve: iun tagon mi lasis ĝin sur mia vizaĝo kaj travivis miajn problemojn, vangoframojn kaj insultojn. "De kie vi ricevis la monon por tiu rubo?". Kaj mi diris: "Ĉu vi ne vidas, ke ĝi estas faruno?". Dume, la najbaroj translokiĝis al alia kvartalo. Iun tagon oni invitis min iri al la cirko. "Mi ne havas monon..." mi diris. Ili pruntedonis ilin al mi. Posttagmeze maristoj al la laboratorio por ĝui la spektaklon: simioj sur la trapezo, infanoj sur ĉevaletoj, elefantoj, klaŭnoj, aferoj neniam antaŭe viditaj. Bedaŭrinde mi devis akiri 8 lirojn.

Kelkajn tagojn poste, dum mi iris al Castrangia, en San Salvatore mi renkontis patrinon de samlernejano kun sako plena de legomoj aĉetitaj de la kamparanoj. Li demandis min, çi mi povas reiri al la urbo (pro la tiama pensmaniero li hontis iri al la placo kun sia sako!). Mi konsentis, pensante gajni iom da mono per la trinkpoto. Bedaŭrinde, atinginte sian domon malfacile, ŝi rekompencis min per kvar arakidoj. Mi ne perdis la koron. Liron mi gajnis per vendado de kupeto al sinjorino el Fantina. Mi konstruis kartonojn Pinokjojn kun kruroj kaj brakoj movitaj per ŝnuro. Kelkaj infanoj aĉetis ilin por kelkaj cendoj. Alia ideo: sunokulvitroj por malriĉaj infanoj. Mi serĉis travideblajn kolorajn bombonojn antaŭ la kradoj. Per sukerpapero mi

eltranĉis la kadron kaj povis retrovi aliajn cendojn. Post du monatoj mi sukcesis redoni la 8 lirojn.

La avo, malgraŭ sia progresinta aĝo, la astmo kaj hernio, kiujn li havis ekde la aĝo de kvin jaroj, provis distri sin en la kamparo, ĉar lia filino preskaŭ neniam iris viziti lin. Li estis bone dum la du monatoj de somero, kiam lia bofilino alvenis el Mesino: ŝi lavis liajn vestaĵojn kaj renversis la domon por purigi ĝin de ĉio, kio akumuligis dum la jaro.

Kiam ni renkontiĝis, li diris al mi: "Via onklino estas malhonoro, vi ne povas igi malriĉan maljunulon tiel suferi en malpuraĵo." Vespere mi iris raporti, sed la onklino kritikis sian bofratinon: - Ŝi estas civitano, ŝi povas pensi mem, kion ŝi volas -. Kaj mi respondis: "Vi pravas, mi vidis la purigadon, kiun vi faras: vi eĉ lavis la urinaron per acido kaj ĝi denove brilis." Ĉi-momente li vangofrapis min ĉar ĉi tiuj aferoj ne devus esti parolitaj kaj mi estis abomena.

Iun tagon mia avo donis al mi iom da mono kaj mi aĉetis kantolibron, pri kiu parolis la knabinoj en la laborejo. Dum kelka tempo mi sukcesis kaŝi ĝin, sed iun vesperon mi ne havis tempon kaj la onklo, rimarkinte, komencis ĵuri: — Eĉ ĉi tiu malbela rubo, nun vi fariĝas ĉikananto —. Ĉe tiuj vortoj mi ĵetis ĝin en lian vizaĝon antaŭ ol li. Li perdis de vido mian ribelon, malsuprentiris la zonon de mia pantalono kaj komencis perforte bati min. Mi havis la aĝon de ĉirkaŭ dek tri jaroj kaj estis la sola fojo, kiam li diris al sia edzino: - Mi aŭdis, ke sinjorino foriras al norda Italio, akompanu vian nevinon al la vilaĝo kaj sendu ŝin kun ŝi al siaj gepatroj -. En tiu momento mi sentis min feliĉa, mi eĉ forgesis la doloron de la batadoj kiujn mi prenis, poste mi iris kaj sidis sur la herbo penseme. Mallumo komencis fali, mi pensis, kiam la ombroj de la nokto infiltris la branĉojn de la arboj kaj malpeza malvarma vento supreniris el la rivero.

Mi apogis min al juglandarbo kaj ekdormis rigardante la nubojn. Mi multe songis, svarmo da buntaj songoj. Malpeza venteto karesis mian vizaĝon. Mi

malfermis la okulojn kaj strange mi amis tiun lokon, kiun mi ĉiam malamis kaj mi unuafoje kun miro konstatis, ke ĝi estas lumigita nur de la lumo de la steloj. Mi lasis min eniri en ĉi tiun staton de forlaso, mi revis denove. Feliĉo kiel mistera fluidaĵo eniris mian estaĵon guto post guto. Mi ne estis dolĉa infano. Miaj piedoj estis sulkiĝintaj, ĉar ili iris sur la akraj ŝtonetoj de la rivereto, sed mia tuta korpo, kaj eĉ mia animo, kutimis nun abomeni ĉion, kio povus ŝajni dolĉa kaj tenera. Sed mi konfesas, ke tiu mallonga dormo tiun vesperon estis mirinda kaj mi neniam trovis ĝin denove. Eble tial mi ankoraŭ memoras ĝin. Subite mano ripozis sur mia ŝultro, alvenis onklino Antonia kaj laŭ sia maniero, abrupte vekis min: "Ni iru hejmen. Kiam ni alvenos, vi kisos la manon de via onklo kaj diros al li - Bonvolu pardoni min - ". Kaj tiel estis.

Tiun vesperon mi enlitiĝis tremante, mi ne povis dormi tiun nokton kaj pasigis la horojn en freneza antaŭĝojo de la tago. Se mi endormiĝis sen rimarki tion, mi subite ektimus kvazaŭ per voko aŭ konsciskuo, kiu postulis, ke mi estu veka kaj doloro kaj ne donis al mi ripozon. Mi pasigis la reston de la tempo kun malfermitaj okuloj, ekzamenante la monstrojn, kiujn la nokta mallumo desegnis sur la muroj kaj, sen havi forton por fari ion ajn, mi ploris kaj ploris. Sed ĝi ne estis malĝoja krio, ĝi estis io alia, kion mi ne povis percepti. La sekvan tagon mi ne iris al la laboratorio ĉar mia korpo aspektis kiel mapo, ĝi estis tiel kontuzita. Mi revenis nur post semajno, kiam la signoj komencis paliĝi.

Ĉapitro sep - Emilia

Dimanĉe posttagmeze mi iris al la orfejo kun kelkaj amikoj: monaĥino klarigis al ni la Evangelion agrable per iuj koncernaj ŝercoj. Kia ĝojo pasigi tiun horon feliĉe. Iun tagon li diris al ni, ke la episkopo de Messina alvenos en oktobro por la Konfirmoj.

— Levu la manon, se vi volas ĉi tiun Sakramenton, por ke mi povu ĝin komuniki al la ĉefpastro Monsinjoro Salvatore Abbadessa — Ne sciante kion fari, mi timeme levis la manon. Kelkajn tagojn poste mi diris al zizi. Ŝi embarasiĝis: ni devis serĉi baptopatrinon. Mi proponis al ŝi la filinon de la poŝtisto, fraŭlinon Rina, junan instruiston. Kiel ni povas demandi lin? La sekvan tagon ni iris al ŝia domo kaj ŝi konsentis. La 9-an de oktobro 1948 posttagmeze mi iris kun miaj amikoj al la Patrino Eklezio por konfesi. La sekvan tagon mi iris matene al la domo de mia baptopatrino, kiu donacis al mi filigranan braceleton teksitan kun koretoj. Mi komencis ĝoji. Je la 11-a ni iris al preĝejo. La episkopo alvenis kaj komencis celebri la Sanktan Meson. Dum la intertempo ni viciĝis en la centra navo kaj unu post la alia li konfirmis nin. Finita la Meso, la onkloj eĉ ne proponis kafon al sia baptopatrino. Ili nur salutis ŝin simple nomante ŝin "komaro".

Mi memoras, ke infanaĝe, kiam ni revenis el Castrangia, antaŭ ol alveni al la vilaĝo estis kapelo dediĉita al la Savanto. La zizi haltis momenton kaj diris per laŭta voĉo "ho patrinoj, ho patrinoj...". Mi pensis, ke ĝi estas preĝo. Kiam mi maljuniĝis, mi komprenis, ke li anstataŭe vokas sian forpasintan patrinon, ĉar la tombejo troviĝas ĝuste super la kapelo. Mi neniam vizitis la

tombejon ĉar zizì eĉ ne iris por la festo de la Sanktuloj. Mi sciis, ke en tiu okazo oni aĉetis florojn de fraŭlino Signorino en loko nomata "Fussadello" kaj preskaŭ procesie iris por ornamo la tombon de siaj amatoj. Iam mi proponis al zizì: "Kial ni ne iras viziti ankaŭ la tombon de via patrino?".

Ŝi respondis, ke ŝi bedaŭros. - Senutile estas alvoki "patrinoj - patrinoj", se oni ne volas alporti al ŝi eĉ floron. - Ĉe tiuj ĉi vortoj li preskaŭ moviĝis. Ni iris al Fussadello por aĉeti kelkajn krizantemojn. Je Ĉiuj Sanktuloj mi iris voki avon Turi por konduki nin al la tombo de "patrinoj", por mi avino Rozo. Mia avo antaŭ nelonge rekonstruis tiun tombon ĉar dum la milito la sola bombo, kiu falis en la tombejo, detruis ĝin.

Kvankam mi estis fiera gajni alian batalon, miaj pensoj estis kun miaj gepatroj tage kaj nokte. Mi provis distri min kiam mi estis en la laboratorio. Mi ekĝuis kudradon: mi pretigis la vaton por la ŝultrokusenetoj, mi blovis sur la karboferon. Kiam la fero estis varma la grandaj knabinoj gladis la pecojn por fari vestojn. Por teni ĝin streĉita, en la orlo estis metitaj pezaj kudritaj inter du rubandoj. Mi iris aĉeti ilin de mia baptopatro kiu vendis fusilmaterialon. Ili estis buletoj, kiujn mi devis platigi per la martelo. Foje mi eĉ platigis miajn fingrojn... Dume, sinjorino Orlando okazigis pagitajn tranĉkursojn por la pli maljunaj knabinoj. Mi sidis malproksime sed mi aŭskultis por kompreni ion el la lecionoj. Iam la onkloj diris, ke ni iros al Fantina por viziti la "komparon" kaj la "komparon", tiujn, kiuj dormis kun ni, kiam ili venos al Novara por gravaj taskoj. Iam la baptopatrino demandis zizì "Kiom aĝa vi havas?" Kaj zizì: - Miaj okuloj mallumiĝas, mi ne memoras - (se mi ne havis vidon, mi ne memoras).

Kun pinto de avo Turi mi iris aĉeti pecon da verda ŝtofo, por provi mian kapablon mi faris jupon. Alvenis la tago de foriro por Fantina (du horoj piede). Ni ellitiĝis je la 4-a. Mi volis surprizi Zizì portante mian jupon. Ĝi estis tiel mallarĝa, ke mi preskaŭ ne povis marŝi. Kiam ili vidis mian kreaĵon, ili komencis diri: - Ni levis ĝin kaj nun kiam ĝi komencas kreski, ĝi agas kiel strigo. Ĝi hontas nin. Kaj mi atentigis: "Mi ne forprenas ĉi tion, se vi volas,

estas tiel, alie, vi iru!" Sed en mia koro mi pensis "kiel mi povas marŝi en tiel streĉita jupo...". Ni tamen alvenis al nia celo. La komaro demandis, kie mi faris tiel belan jupon. - Sa figi illa - (ŝi mem faris ĝin) respondis zizi. - Do kiam ni devas ion kudri ni venas al ŝi -. Strigofiero...

Foje en la urbo mi vidis aferojn, kiuj min malĝojigis. Emilia estis surdmutulo, eble senhejma. Preskaŭ ĉiutage li pasis apud la strato, kie mi loĝis. Se li renkontis iun, li metis sian manon al sia buŝo. Foje oni proponis al ŝi pecon da pano, sed estis tiuj, kiuj senskrupule donis al ŝi fromaĝkrustojn kaj poste kaŝis sin por vidi la reagon: la kompatinda knabino sidis sur porda ŝtupo kaj frapis la kapon kontraŭ la muro. Lun tagon, irante al la butikoj por preni fadenon, mi aŭdis la laŭtan voĉon de Antonio, la blindulo. De la abatejo, situanta ĉe la supro de la urbo, li anoncis, ke la sardinoj alvenis. Kun kelkaj liroj el la pinto de mia avo, kiujn mi restis, mi iris al la fiŝmerkato por aĉeti kelkajn uncojn. Je la tagmezo mi bruligis la fornon per lignokarbo, kuiris la sardinojn kaj metis ilin en pecon da sukerpapero. Kiam mi vidis Emilia pasi, mi donis ilin al ŝi. Ŝi rigardis ilin kun miro kaj iomete ridetis por danki min. Mi vidis, ke ŝi sidas en la kutima pordejo, ne frapante la kapon kontraŭ la muro, sed almetante la maldikajn fingrojn al la buŝo. Tiutage mi ne manĝis: mi devis purigi la fornon de la restanta ardaĵo por ne lasi miajn onklojn kompreni miajn iniciatojn.

Angela pasis laŭ tiu strato ĉirkaŭ tagmezo kun sia filo Nino, handikapulo, kiu marŝis sed parolis per gestoj. Ili iris kun sitelo por preni supon el la orfejo. Lun tagon Nino estis sola kun sia sitelo, proksime de mia domo du knaboj senvestis lin kaj forkuris. Li ne povis suprentiri sian pantalonon. Li estis sen subvestoj. Mi timeme malsupreniris por vesti lin. Estis la unua fojo, ke mi vidis nudan viron. Ve, se la onkloj sciis, tio estus skandalo.

En unu el la multaj leteroj senditaj al miaj gepatroj mi esprimis la deziron pri brakhorloĝo. Sciinte, ke sinjorino Agostina venis el Domodossola, mi iris viziti ŝin. Tuj kiam li vidis min, li brakumis min kaj donis al mi pakajon senditan de miaj gepatroj. Mi malfermis ĝin kaj surprize mi trovis brunan

ŝafidan pelton kun bukloj grandaj kiel fingro, feltan ĉapelon kaj skatolon kun horloĝo. Mi tremis pro ĝojo, kiam la sinjorino metis ĝin sur mian pojnnon. Li donis al mi glason da akvo por helpi min resaniĝi kaj mi kuris hejmen. La sekvan tagon, kiam miaj onkloj venis al Novara, ili diris, ke se mi portos tiun felon, ili pensus, ke mi estas freneza: neniue en la urbo posedis ion tian. Mi ĉiuokaze portis ĝin fiere. Mi rerulus mian manikon por ke ĉiuj rimarku la horloĝon. Mi ofte donis al ĝi ŝnuron, do en mallonga tempo ĝi rompiĝis. Irante al Castrangia mi renkontis kelkajn maljunulojn, kiuj demandis al mi la tempon. Por ne fari malbonan impreson, mi rigardis la nun nerepareble rompitan horloĝon kaj diris, ke mi forgesis bobenigi ĝin. - Dankegon -. Ili salutis min kaj daŭrigis sian vojaĝon.

Kompare kun miaj amikoj mi estis malgranda kaj maldika, ili ĉiuj estis "evoluintaj". En letero mia patrino demandis al zizi, ĉu mi estas "evoluinta" kiel mia fratino Rosa. Sed por Zizi paroli pri ĉi tiuj aferoj estis tabuo. Li ne sciis, ke mi scias ĉion pri la vivo. Ribelema kiel ĉiam, mi diris al ŝi "Mi ne estas 'fraŭlino' ĉar mi estas subnutrita". Kaj ŝi: - Kion vi diras? Ni ĉiam subtenis vin. Iun vesperon mi dormis en Castrangia kaj mi sentis min malsana. Mi estis en malvarma ŝvito. Pensante, ke ĝi estas la fino, mi preĝis, ploris kaj eliris en la mallumo por pisi kelkajn gutojn. Kaj ili diris: "Se vi leviĝos ankoraŭ unu fojon mi batos vin!". Eble la Madono de Tindari protektis min. Mi reiris al la pajla matraco kaj ekdormis. La sekvan tagon en la laboratorio en Novara fraŭlino Assunta vidis min pli pala ol kutime. Kiam la kelnerino alportis al ŝi kafon kaj lakton kun rostitaj tranĉaĵoj kiel ĉiumatene, ŝi proponis ankaŭ al mi.

Ĉapitro ok - La flugo de la hirundoj

Pasigante multe da tempo en Novara, la vivo ŝajnis ŝanĝiĝi: eble ĉar mi iris viziti avon Turi kaj feliĉe babilis kun li seninterrompe dum tutaj posttagmezoj. Li rakontis al mi multajn rakontojn pri sia vivo kaj kiom malfacila lia ekzisto iam estis. Krome, loĝante en Novara mi havis la ŝancon ĉeesti la gravajn eventojn, kiuj okazis en la urbo. Antaŭ ĉio, la grandaj religiaj funkcioj, la procesioj, la baptoj, la konfirmoj, sed pli ol ĉio la geedziĝaj ceremonioj, kortuŝis min. Tiam geedziĝoj estis festitaj vespere, mi preskaŭ ĉiam iris ĉirkaŭrigardi kun miaj amikoj en la preĝejo de San Nicola.

Iun vesperon mi vidis fianĉinon en blanka robo eliri akompanate de sia patro. Blanka kiel neĝo, ŝi aspektis kiel pupo, ŝi estis tiel bela! Estis Carmelina kiu geedziĝis kun Filippo. Mi tute empatis kaj revidis: "kiu scias, iam eble okazos ankaŭ al mi...".

En tiuj tagoj mi havis strangajn sentojn, estis io nova kaj stranga en la aero, mi havis antaŭsentojn. Mi estis maltrankvila kaj atendante eksterordinaran eventon. Kaj fakte la evento ne longe atendis. Ĉirkaŭ tagmezo la poŝtisto kutime venis. Iun tagon en junio mi aŭdas lian voĉon

krii: "Campo, estas poŝto". Mi prenis la leteron, ĝi venis de... Domodossola! La patrino skribis al sia fratino.

Mi malfermis ĝin abrupte ĝis mi preskaŭ ŝiris ĝin kaj legis ĝin, estis la novaĵo, kiun mi atendis dum mia tuta vivo: ĉirkaŭ la 12-an de septembro mia patrino venos al Sicilio por preni min kaj konduki min al la nordo! Ĝis nun mi estis fraŭlino, la estonteco atendis min kaj mi devis trovi laboron. Sciante la reagon de mia onklino, pro prudento mi kaŝis la leteron en la fundon de kruĉo, kiu enhavis maron da rubo: se zizi estus leginta ĝin, kompatinda mi... lafoje onklo Micherillo, kiam li ne estis; laborante en la vilaĝetoj, venis al la butiko en Novara. Kelkfoje li venis kun zizi kaj, alarmite, li diris: "Via patrino de kelka tempo ne skribis, io certe okazis al ŝi...". Mi, aliflanke, timis, ke alvenus alia letero kun iu aludo. Iun tagon, fakte, oni alvenis, sed feliĉe sen ia aludo al la vojaĝo al Sicilio. Somero malrapide forglitis por mi, mi ne povis atendi, ke tiu freneza atendado finiĝos. Laboro helpis min ne pensi kaj pasigi la tempon ĝis la alveno de mia patrino. Por la festo de Ĉieliro la 15-an de aŭgusto ĉiuj homoj volis montri sian elegantecon kaj en la laboratorio estis ĉiam multe por fari, pli ol kutime: multaj sinjorinoj volis montri sian novan veston. La 13-an de aŭgusto estis dediĉita al laboristoj, kiuj povis kudri siajn proprajn vestaĵojn.

Mi petis al zizi aĉeti la ŝtofon por esti egala kun miaj amikoj. Ŝi konsentis kaj mi elektis malmultekostan flavgrizan ŝtofon kun bluaj nodaj desegnoj. La fraŭlino en la laborejo tranĉis ĝin por mi kaj petis pli maljunan laboriston helpi min kudri ĝin. En la tago de la festo mi havis novan robon kiel ĉiuj aliaj.

Estis ankaŭ kelkaj konatoj, kiuj venis el Fantina. Unu el ili estis vidinta mian faman streĉan jupon. Li alportis pecon da ŝtofo kaj demandis al zizi: "Via nevino devas fari robon por mi, ŝi estas tiel lerta pri tio!". Mi prenis ŝiajn mezurojn. Mi havis en menso modelon, kiun fraŭlino Assunta faris por kliento. Mi petis iom da tempo por tranĉi ĝin kaj provi ĝin. "Estas en ordo, la ŝtofo estas iom peza, taŭga por aŭtuno. Mi venos ĉirkaŭ la 20-an de septembro."

Dume Carmelina, knabino el la laboratorio, invitis ĉiujn siajn amikojn al sia geedziĝo, festita unu septembra vespero en la preĝejo Matrix. Kun la permeso de zizi mi iris al la ceremonio. Inter la gastoj estis ankaŭ sinjorino el Domodossola, kiu anoncis sian baldaŭan foriron: "Concettina, viaj tagoj estas kalkulitaj en Novara. Via patrino venos por preni vin."

Post la riĉaj refreŝiĝoj mi revenis hejmen feliĉa. Tagoj pasis kaj la festivalo Tindari alvenis la 8-an de septembro, tiun jaron la tre longa vojo, kiu serpentumis tra la rivero, tute ne ŝajnis tiel malmola kaj senfina kiel la unua fojo, sentis, ke mi flugas. Reveninte al Castrangia, mi sciigis al zizi, ke mi restos kelkajn tagojn kun la elpensita ekskuzo, ke la laboratorio restos fermita ĝis la 12. Tiun matenon mia koro palpitadis. Ni plukis kelkajn figojn por preni al najbaro kaj iris al Novara. Duonvoje mi vidis mian patrinon de malproksime malsupreniri la mulvojon. Mi kuris al ŝi kaj brakumis ŝin per la tuta forto, kiun mi havis en miaj braketoj. Zizi komencis krii "Kial vi venis subite? Ĉu vi pensas, ke vi povas forporti Concettina?". "Jes - respondis la patrino - ni foriros post tri tagoj". "Vi ne povas, vi devas prepari la robon por sinjorino el Fantina". Estis alia preteksto por reteni min. Li kriis senĉese. Mi senpasia tuŝis la ĉielon per fingro. Mia sola bedaŭro estus ne plu povi viziti avon Turi.

Vespere de la 14-a ni vespermanĝis. Zizi nur malfermis la buŝon por insulti mian patrinon: "Kiel vi kuraĝas forpreni ŝin de mi, vi ne havas koron, vi igas min tro multe suferi, mi ne plu konsideras vin fratino." Mi unuafoje vidis Micherillo'n kun larmoj. Sub ĝia malglata kaj malmola ŝelo kiel ligno, evidente kelkaj gutoj da homaro restis malliberigitaj. Mi, aliflanke, fariĝis malvarma kiel marmoro kaj tute ne moviĝis.

Mi ne dormis eĉ palpebrumon nokte, miloj da pensoj ĥaose postkuris unu la alian en mia menso kaj mi ne povis atendi la matenon alvenon por povi foriri. La patrino estis mendinta la taksion de sinjoro moknomita "cauzi i lupi" (luppantalono). Ĉe tagiĝo ni leviĝis, faris lastan tuŝon ĝis la kartona valizo kaj adiaŭis niajn onklojn. Foririnte, mia onklino eliris el sia ĉambro en larmoj,

kun la haroj mallevitaj, kaj ĵetis sin al la piedoj de mia patrino, petegante: "Nun mi mortigos min kaj vi havos morton sur via konscienco por la resto de via vivo! Bonvolu, vi mi petas tion sur miaj genuoj - i diris - mi estas nur kompatinda virino, sola kaj traktata kiel besto de falsa edzo, neniu amas min. Mia fratino, mi petas, ke vi ne forprenu in de mi, kompatu, vi ne rajtas lasi min sola, ŝi kreskis inter ni kiel floro kaj nun neniu dankemo!"

Kun malordigita hararo kaj vizaĝo gutante de koto, li pugnobatis la teron, malbenante la tutan universon. Mia patrino komprenis, ke ŝia fratino fariĝis danĝera kaj perdas la menson, ŝi estis malpacienca. Tamen ŝi ne moviĝis, ŝi ne lasis sin kortuŝi de kompato, ŝi estis surda al liaj iluzioj, ŝi rigardis malproksimen kaj atendis la finon de sia dramo. Kiam mia onklino komprenis, ke mia patrino estas nefleksebla, ŝi rapidis en sian ĉambron, neante al ni lastan adiaŭon. Subite ni foriris, ŝi revenis al la strato malbenante, dum ni foriris ni vidis ŝin ŝrumpi ĝis ŝi fariĝis malgranda nigra bulo, kiu miksiĝis kun la ŝtonoj. Eble mi estis kruela al ŝi, kiel nur infanoj povas esti, sed mi memoras, ke dum mi foriris de ŝia domo protektita de la mano de mia patrino, kiam mi vidis, ke ŝi estas malaperonta de mia vido, mia tuta rankoro subite transformiĝis en amemon. kaj mi sentis senton de kompato al ŝi (mi poste eksciis, ke dum kelkaj monatoj ŝi ploris sur la stratoj kvazaŭ mi estus mortinta).

En placo Bertolami malfermiĝis la taksiaj pordoj. De la fenestro mi mansvingis al ĉiuj, kiujn mi vidis, ĝis la fino de la urbo. Dum la vojaĝo mi observis kun doloro en la koro la panoramon kaj la landon, kiu malrapide malproksimiĝis de mia rigardo, ni longe silentis ĝis mi vidis la maron. Nun mi estis malproksime de Novara, definitive! Kontraŭaj pensoj batalis en mia menso kaj mi ne povis regi ilin, tiam mi vekiĝis, kiam mia patrino karesis min, avertante min, ke ni alvenis. Tiam mi intense amis tiun landon, kiun mi tiel longe abomenis pro la malĝoja vivo, kiun mi kondukis. Ĉe la stacidomo Vigliatore estis granda konfuzo, multaj kiel ni forveturis al la nordo kun siaj kartonaj valizoj kaj aliaj sako.

Maldika vento venis el la maro kaj mi sentis, ke la salo gustigas miajn lipojn. Bela sento, kiun mi sentis unuafoje. Ni atendis la trajnon dum duonhoru. Por mi estis nova aero. Homoj kantis la popularan kanton "Profesoro, diru al mi kiu unue venis, la kokido aŭ la ovo." Ĉiuj revenis de ferioj sur la kontinento. Kiam ni alvenis al Mesino, mi ekvidis kun miro la vagonojn enirantajn en la pramsipon. Estis meze de septembro kaj en tiu tre blua ĉielo super la markolo rondiris miloj da hirundoj. Per sia flugo ili brodis mian revon: finfine reveni vivi kun mia familio. Mi provis vidi Dion en la centro de tiu hela fono kaj, kvankam mi ne vidis lin, mi dankis lin el la fundo de mia eta animo. Post sennombraj horoj ni eliris en Romo por preni, post pli da horoj da atendado, la trajnon al Milano, kie okazis plia ŝanĝo de trajno por Domodossola. Estis sonĝo. En tiu trajno, mia patrino salutis plurajn konatajn homojn. Ĉiuj demandis de kie ŝi estas kaj kiu estas la knabino kun ŝi. Ili ne sciis, ke li havas alian filinon.

Mi observis la pejzaĝojn: mi vidis kun miro la Grandan Lagon kaj la insulojn, poste la montojn. Mi demandis, kiom longe pasis ĝis ni alvenis, sciante, ke la urbo estas en valo ĉirkaŭata de montoj. Ni alvenis en Domodossola en la malfrua mateno. La ĉielo estis griza, ankaŭ la stratoj ŝajnis farbitaj malhele, homoj marŝis kun decidita paŝo rigardante la teron, eĉ iliaj vestaĵoj estis malhelaj. En la stacidomo atendis nin paĉjo kun mia frateto, kiun mi vidis en Sicilio du jarojn pli frue. Kisoj kaj brakumoj. Kiam ni iris hejmen, mi provis malkovri la lokon, kiu baldaŭ fariĝos mia urbo. Mi kalkulis la fenestrojn de la domoj sed ili estis tiel multaj, ke mi perdis la spuron de miaj kalkuloj. Estis tro da fenestroj, kaj tro da domoj unu sur la alia. Ili estis tiel altaj, ke miaj okuloj perdiĝis en la ĉielo.

Mi sentis kapturton. Miloj da demandoj bobelis en mia kapo, malpacience venantaj kaj irante. Dum la vojaĝo mi ne povis eldiri eĉ unu vorton. Tiam hejme mi havis alian surprizon, kiam mi vidis miajn fratinojn, kiujn mi membris nur el fotoj. Alia surprizo estis la kuirejo kun la lavujo, la krano kaj la gasforno (en Novara mankis akvo en la domo kaj ni kuiris per ligno).

Vespere venis al ni komare Grazia kun sia filino Caterina. Eĉ la najbaroj volis renkonti min. La sekvan vesperon paĉjo kondukis min al la kinejo. Unu el la plej belaj vesperoj de mia vivo, kiun mi memoros por ĉiam, ĝis la lasta tago. Mi estis finfine kun mia paĉjo, antaŭ ol mi amis lin kiel oni amas forestantan patron, nun mi admiris lin kaj finfine por la unua fojo mi sentis min protektita kvazaŭ mi estus lia princino. Resume, mi sentis, ke mi promenas super la nuboj, mi alteriĝis en alia punkto de la universo.

Ĉapitro naŭ - La pordo al la ĉielo

Antaŭ ol forlasi Sicilion, mia patrino sukcesis trovi al mi laboron ĉe la peltisto kaj post du tagoj ŝi akompanis min al la laboro. Ni eliris el la domo frumatene: mi estis tre ekscitita pri ĉi tiu novaĵo.

Ĉe la enirejo min akceptis fraŭlino Tilde, kiu ridetis al mi kaj prenis min je la mano, agrabla kaj amika virino. Tilde diris al mi milane "Saluton bela tusa (knabino), venu, mi prezentu al vi la knabinojn, kiuj laboras kun mi: Nella kaj Teresina. Ili havas multan sperton, ili instruos vin kiel labori. Se estas; ajnajn problemojn - ŝi aldonis - ne hontu demandi". Do en unu palpebrumo mi trovis min kun mia nova laboro.

Mi jam sentis min plenkreska kaj por marki ĉi tiun ŝanĝon en la vivo de Bela Tusa, ŝia periodo alvenis la unuan fojon. Ŝi ne sciis multon pri tiu temo, sed el la rakontoj, kiujn ŝi aŭdis de siaj pli maljunaj amikoj en Novara, ŝi komprenis, ke tiel oni transformiĝas en fraŭlinon. Ŝi komprenis, ke ŝi ne bezonas tiun signalon por esti virino: ŝi jam estis pro ĉio, kion ŝi lernis, sciis kaj amis. Ĝi ne plu estis raŭpo kaj spertis metamorfozon en papilio. Li venis de malproksime kaj post kelkaj minutoj li transiris de unu mondo al alia. Ŝi trovis sin sola kaj estis tre fiera pri ĝi.

Dume, mi komencis konatiĝi kun la nova laboro. Tiam, peltaj kolumoj kutimis alkroĉi al manteloj. La haŭtoj estis malsekigitaj per spongo kaj fine najlis al ligna tabulo tirante ilin de ĉiuj flankoj. Mi rememorigis, kiam en la laboratorio en Sicilio mi dispremis la kondukojn por surmeti la fundon de miaj vestaĵoj. Ankaŭ ĉi tie estis iom da martelado sur la fingroj. Se estis iom da suno ili estis sekigitaj en la ĝardeno sur la strato, do mi devis funkcii kiel gardostaranto por la altvaloraj persaj ŝafido, vulpo, vizono kaj rat-moskitaj haŭtoj. Dum mi prizorgis ilin mi ŝatis rigardi la aŭtojn kaj homojn preterpasantajn. Mi eĉ enspiris vaporojn de aŭtomobilo kaj provis trempi en tiu urbaodoro, tiel nova kaj ebriiga por la knabineto, kiu kreskis en pura aero. La urbo preterpasis antaŭ mia rigardo kaj mi eĉ perdis la spuron de la tempo. Mia patro klarigis al mi, ke tie la tago estas dividita en horojn, dum kiam mi loĝis en Castrangia mi sciis nur la leviĝon kaj subiron de la suno. Kelkfoje, dum mi prizorgis la haŭtojn, venadis maljunulino el la supra etaĝo por akompani min. Li parolis strikte piemontese kaj mi nenion komprenis: "Kia bela ŝerco, da ndua ti vegnat (de kie vi venas)? Cuma ti se ciamat (kiel vi nomiĝas)?" Mi ŝanĝas. "Ti mi capisat mia (ĉu vi ne komprenas)?" Kiam la feloj estis sekaj fraŭlino Tilde tranĉis la formon de la koloj por la kudristinoj, kiuj mendis ilin.

Iom post iom mi lernis meti la frisellinan remburajon, la bukilon ĉirkaŭ ĝi kaj poste la tegaĵon. Pro miaj kapabloj mi komencis ricevi semajnan poŝmonon kaj baldaŭ mi estis metita en konformecon al la pensiaj markoj. Mi sentis min pli maljuna. En la laboratorio estis radio: mi ĝuis aŭskulti la kantojn. Fridujoj ne estis oftaj tiam sed la fraŭlino posedis glaciujon, kiun ŝi plenigis per glaciblokoj provizitaj de sinjoro, kiu pasis kun ĉaro tra la stratoj de la urbo. Trinki tian freŝan akvon estis nova por mi. Malkara lignoforno hejtis la domon. Li ne havis telefonon sed kiam li bezonis telefoni al klientoj, li sendis min al sia onklino, la posedanto de konstrufirmao kun pluraj laboristoj. Inter ĉi tiuj, hazarde, mi vidis ĝin unuafoje... Sed ĉi tio estas alia historio, kiun, se mi havas tempon kaj deziron, mi rakontos al vi poste.

Hejme mi bone manĝis, vespere ni eliris viziti la urbocentron kun ŝtonaj tegmentoj kaj butikoj kun belaj fenestroj. Sabate mi iris kun mia patrino al la merkato, kiu okupas bonan parton de la centro, kiam mi forlasis la laboron ĉirkaŭ tagmezo. Ni aĉetis ŝtofon por fari al mi palton. Ĝi estis kvadratita. Mi inaŭguris ĝin pafante miajn aĵojn ĉe Nokta Meso je Kristnasko. Resume, feliĉa vivo.

Karnavalo venis. Ni ĉeestis la novjaran feston en la teatro Galletti kun proksima familio. Estis sonĝo vidi la maskobalojn inter la teatraĵoj de fosforeskaj lumoj.

La sekvan sabaton kiam mi ellitiĝis, io estis malĝusta. Mi ploris, ĉar mia patrino ne donis al mi San Pellegrino-magnezion. Kuzo lia alvenis el Martigny. Li tagmanĝis kun ni. Posttagmeze mi sentis min strange, ŝajnis, ke mia feliĉo finiĝas. Paĉjo akompanis sian kuzon al la trajno, poste ni vespermanĝis.

Ni ne eliris promeni tiun vesperon. Paĉjo diris al panjo: "Mi vizitos miajn amikojn ĉe la drinkejo." Ĉirkaŭ la 22-a li revenis hejmen ĝemante kaj anhelante kun pala vizaĝo, ŝtonigita de forta doloro en la brusto. "Teresa, faru al mi kamomilon." Dum paĉjo anhelis sur la lito, mi kuris kun onklino por voki kuraciston 50 metrojn for. Li tuj venis, sed intertempe mia patro ĉesis vivi. Ni poste eksciis, ke la aorto krevis. Tamen estus nenio farenda, paĉjo trairis la pordon de la ĉielo kaj flugis al la ĉielo. Estis la 17-a de februaro 1951. La tutan nokton mi restis kun la okuloj fiksitaj sur la senhelpa korpo de mia patro. Mia kapo turniĝis, miksaĵo de migreno kaj kapturino, kiu preskaŭ forportis min el tiu ĉambro, kie ĉiuj objektoj fariĝis malamindaj, ĉar ili estis atestantoj de maljusta morto. Mi neniam ĉesis pensi pri mia patro kaj la kruela sorto, kiu atendis min en Domodossola, la larmoj ne povis plu eliri el miaj okuloj ĉar ili sekiĝis pro plorado. Tiun Dion mi imagis je mia foriro en la brila lumo super la Mesina markolo, kie li kaŝis sin? Kial li forlasis nin? Kial li tiom trompis min? Kial nun, kiam mi trovis mian patron, li estis forprenita de mi por ĉiam? Kio estis la signifo de ĉi tiu tragedio? Nun, kiam

Dio ĉi tie en Domodossola ŝajnis malsama, malproksima, pasema, li ŝajnis farita el mallumo, evitema kaj nepalpebla, amara, Dio, kiun mi ne plu sciis, ĉu mi denove fidi aŭ ignori por la resto de miaj tagoj. Dum noktoj kaj noktoj mi silentis, gardante kun la okuloj streĉitaj en la mallumo, preskaŭ esperante, ke kun la alveno de la tago ĉio revenos kiel antaŭe. En tiuj angoraj tagoj, kun mia familio ĉe rando de krutaĵo, mi komprenis, ke la ĉielo ne estas loko por knabinetoj.

Unu el tiuj noktoj, en la fruaj horoj de la mateno mi kolapsis kaj post turmenta dormo mi enprofundiĝis en dolĉan sonĝon: mi trovis min sur la lago, tiam mia patro aperis al mi kun la okuloj kaj vizaĝo mergitaj en ĉiela lumo. Nun lia vizaĝo ne plu suferis kaj denove estis bela. Li dolĉe ridetis al mi, prenis mian manon, ĉirkaŭbrakis min kaj komencis paroli kun mi. "Mia infano - li diris - tio, kion mi volas diri al vi nun, estas mia amo, la tutan bonon, kiun mi volas por vi. La cirkonstancoj signifis, ke ni ne konas unu la alian. Mi bedaŭras, ke mi ne vidis vin kreski..." .

Kelkfoje mi pensas pri tiu sonĝo kaj mia lasta vojaĝo, mi pensas pri kiam la Sinjoro vokos min, mi ŝatas imagi, ke kiam mi transiros la pordon de la ĉielo mia paĉjo atentos min, vestita kiel tiu vespero li kondukis min al la kino: kun li ni havas multajn aferojn por rakonti unu la alian, ni devas por ĉiam rekomenci tiun interparolon interrompitan en tiu malvarma februara nokto. Estus la plej bona maniero, mi pensas, komenci mian lastan vojaĝon.

Patrino estis forlasita en malespero kun kvar infanoj kaj neniu pensio ĉar patro estis simpla flikisto. La tuta malvarmo kaj la tuta doloro en la mondo falis sur nian kompatindan elmigrantan familion.

For de nia tero, for de vivo, ni estis sablograĵoj trenitaj de la dezerta vento.

Mia patrino perdis sin kaj sian tutan animon. Ŝi fariĝis malplena ŝelo. Lia korpo kuntiriĝis kiel lignopeco, li neniam ĉesis perdi pezon kaj lia perdita rigardo, en pala kaj senesprima vizaĝo, restis fiksita dum tutaj minutoj al

malproksima punkto, al la tombo de sia patro. Ŝi fariĝis kiel fantomo posedata de la neeblo forgesi. Mi sentis la momenton, kiam ŝi falos kaj enprofundiĝos en malespero sen elirejo. Mi provis skui ŝin, mi parolis kun ŝi provante kuraĝigi ŝin. Nekredeble, la roloj estis tute inversigitaj: estis la filino kiu konsolis sian patrinon, rakontante ŝiajn rakontojn por prepari ŝin por vivo sen sia edzo kaj helpi ŝin forgesi. Mi, la plej aĝa filino, ankoraŭ ne fariĝis 15-jara.

Post la vespermanĝo mi reiris al la laboro ĉe la peltisto por gajni ankoraŭ kelkajn cendojn. Mi estis tiu, kiu provis konservi la flamon de espero viva. Sed fine mia patrino, mi ne scias kiel, eble kun la forto de malespero, inter unu krio kaj alia prenis la tutan mondon sur ŝiajn ŝultrojn kaj malrapide revenis al esti kudristino, kudrinte kelkajn jupojn kaj tualetojn.

Ĉapitro dek - La bela tusa

En majo de la sama jaro mia frateto malsaniĝis je morbilo kaj ankaŭ mi kaptis ĝin, ne kontraktinte ĝin kiel infano. Dum mi estis en la lito mi aŭdis mian patrinon malfermi la pordon. Iu sonorigis la pordon. Tiam mi aŭdis la voĉojn de zizi kaj Michelillo. Mi estis maltrankvila: antaŭe ili neniam kondukis min al Domodossola por vidi miajn gepatrojn kaj nun ili aperis. Ili restis ĉirkaŭ unu semajnon, poste foriris iom seniluziigitaj, ĉar ili esperis, ke mi revenos kun ili al Sicilio. En novembro alvenis letero nigre bordita. La patrino maltrankviliĝis kaj ŝia mano tremis kiam ŝi malfermis ĝin. Mi vidis ŝin plori: zizi anoncis la morton de avo Turi. Ili trovis lin morta en la Bordonaro-kamparo la 8an de novembro. Li estis 87 jarojn maljuna. La sekvan jaron okazis alia eĉ pli granda seniluziigo, kiam hazarde la esploroj kondukis al la mortokaŭzo pro sufokado kun poŝtuko en la gorĝo, trovita dum la elfosado. La krimo estis farita de virino kune kun sia frato, najbaroj en la kamparo, por ŝteli la pension de 11.000 liroj. Ŝi poste servis 24 jarojn en malliberejo kaj li deĵoris 12 jarojn por kunkulpeco.

Mi daŭre estis malĝoja. Kun malmulte da mono ni ne povis elteni kun 5 homoj. Fraŭlino Tilde konsilis al mi preni falsan maldungon, por ke mi povu

registriĝi ĉe la dungadoficejo. Mi ofte iris kontroli ĉu estas laboro, sed estis malmulte da espero. En aprilo '53 mi eksciis, ke ili dungis kelkajn knabinojn en fabriko. Ili ne bezonis ĝin, iliaj patroj jam havis laborpostenojn. Do mi iris al la oficejo por protesti: mi bezonis labori pli ol la aliaj. En majo mi finfine eniris fabrikon, kie ili produktis elastajn bendojn, ŝuajn laĉojn, rubandojn kaj tubulojn por elektraj dratoj. Malfacila laboro kun semajnaj deĵoroj 6-13 kaj 13-21. En la intervaloj mi ankaŭ iris al la peltisto por kompletigi mian salajron kaj doni helpon al mia patrino.

Aŭgusto venis. Por la ferioj, Comare Grazia devis iri al Sicilio por viziti sian maljunan patrinon. Mi ankaŭ decidis foriri kun mia filino Caterina. Ni foriris per trajno al Milano kaj poste al Romo, kie ni alvenis nokte. Ni devis atendi kelkajn horojn por la trajno al Sicilio.

En la stacidomo ni trovis kelkajn samideanojn, kaj inter ili nanan aktoron el Novara, Salvatore Furnari, kaj soldaton, kies nomon mi ne memoras. Dum sinjorino Grazia ripozis sur benko, Caterina kaj mi estis invititaj promeni. Ili kondukis nin al Piazza Esedra por manĝi mottarelon. Ŝajnis, ke mi denove reviviĝas.

Kiam alvenis la jam plenplena vagonaro, sinjorino Grazia rapidis ekiri kun du sakoj. La trajno ne tute haltis kaj ŝi falis plat sur la trakojn. Caterina, mi kaj la tuta homamaso kriis al la Eterna Patro dum ni eltiris ŝin plena de kontuziĝoj sed mirakle vivanta. Ŝi rifuzis esti kondukita al hospitalo. Post unu horo la trajno foriris. Antaŭ tagmezo ni alvenis al la stacidomo Terme

Vigliatore kie ni prenis la buson kiu kondukis nin al Novara Sicilia, gastoj de zizì kaj Micherillo.

Ili bonvenigis nin kiel honorajn gastojn. Ni ĉiuj tri estis en la lito tiun nokton, Caterina kaj mi ne dormis eĉ palpebrumon. Sinjorino Grazia estis plena de doloro. Tiun saman nokton okazis surprizo: kelkaj junuloj serenadis al ni per la gitaro kaj violono, sed onklo Micherillo, ĝenita, forkuris ilin.

La patrino de Caterina pasigis preskaŭ sian tutan tempon en la lito. Li eliris nur dufoje en dek tagoj por viziti sian maljunan patrinon. Posttagmeze mi iris viziti miajn samklasanojn kaj amikojn el la laboratorio. Lun tagon mi ankaŭ vidis samlernejanon, kiu venis brakumi min. Li tenis biciklon je la mano kaj mi petis lin veturigi min. Tiam Novara neniam vidis knabinon sur biciklo. Tuj kiam ŝi eksciis, zizì riproĉis min: "Vi fariĝis strigo, mi neniam imagis tiajn aferojn."

Reen en Domodossola, sinjorino Grazia luktis por resaniĝi. Post tiu falo, artroza doloro ekregis. Li kuraĝiĝis nur kiam li iris kun sia familio al iu festo, kie ankaŭ mi estis invitita.

Mi reiris labori en la fabriko kaj ĉe la peltisto, sed mi bezonis novajn spertojn. Lun tagon, vizitante la paroĥon San Gervasio kaj Protasio, Don Giuseppe Benetti alproksimiĝis al mi por demandi al mi kelkajn demandojn. Mi konfidis al li ĉiujn miajn malĝojojn. Li kuraĝigis min kaj diris: "Venu al la oratoro dimanĉe posttagmeze. Tie vi trovos la prezidanton de la Katolika Agado Signorina Germana, kiu prezentos vin al la knabinoj kaj donos al vi multajn bonajn konsilojn." Mi tuj trovis min trankvila: kun iom da timideco mi komencis amikiĝi. Mi timis ne scii paroli sed kun la helpo de Dio mi venkis la unuajn malfacilaĵojn. Mi volonte legas la gazeton de la asocio admirante la fondinton Armida Barelli: dank' al ŝi mia vivo pliboniĝis. Kiam la fabrika deĵoro permesis tion, mi iris al matena meso je la 7-a, kie mi renkontis Don Benetti, kiun mi konsideris mia spirita direktoro. Dimanĉe mi proponis pasigi horon ĉe la bona gazetara stando antaŭ la preĝejo. Ili poste invitis min aliĝi

al la ACLI-konsilio. Kun ĉiuj tiuj devontigoj mi sentis min grava kaj plenumita.

Miaj kolegoj en la fabriko konsideris min bigota, sed mi ne sentis min malkomforta, fakte mi preĝis por ili kaj revokis ilin kiam ili parolis vulgare en la vestoŝanĝejoj antaŭ ol komenci la deĵoron.

Ĉapitro Dek Unu - Porcelana Vizaĝo

Iun someran dimanĉon la prezidanto de Germana Katolika Agado organizis vojaĝon al la montoj. Kun la malmulte da mono mi povis pagi la koston de la vojaĝo. Ni alvenis buse al Goglio, poste per funikularo al Alpe Devero kaj poste piede al Crampiolo. Mi kontemplis la belecon de la montoj kovritaj per floroj: rododendronoj, ranunkoloj, sovaĝaj orkideoj. Mirtiloj por festeni. Kabanoj kun ŝtonaj tegmentoj kaj lignaj fenestroj de kies fenestrobretoj pendis hele ruĝaj kaj rozkoloraj geranioj. Mi demandis Germana kie la vojo finiĝas. "Kiam ni estos lacaj ni haltos por plenplena tagmanĝo." Ĉirkaŭ la 13-a ni haltis por trinki la klaran akvon, kiu fluas de roko al la valo. Manĝinte, preĝante kaj kantante ni ekiris al la revena vojaĝo. Mi tremis pro ĝojo: mi neniam pasigis tian belan tagon. Hejme mi rakontis ĉion al mia patrino kaj mi vidis ŝin rideti.

De tempo al tempo mi ricevis poŝton de amiko el Novara Sicilia: li petis trovi al li laboron en Domodossola, por ke ni povu renkontiĝi. Mi estis tre konfuzita sed feliĉa, ke iu enamiĝis al mi. Estis ankaŭ knabo el Domodossola, sed mi ne ŝatis lin: matene li trinkis pafon da grapo kaj ĉiam havis ruĝajn vangojn.

La matenaj meditadoj montris al mi la vojon al la monaĥejo, sed samtempe mi ŝatis infanojn kaj la ideon fondi familion. Mi konfidis min al la volo de Dio. Mi pasigis dimanĉajn posttagmezojn en la oratorio planante la semajnajn Katekismo-devontigojn kun miaj amikoj. Kelkajn dimanĉojn ni iris

al la oratoroj de la najbaraj urboj. La busvojaĝo ĝenis min, sed kuraĝo venkis ian etan suferon.

La 1-an de majo 1954, la ACLI kaj la oratorio organizis vojaĝon: pilgrimadon al la Sanktejo de la Madonna di Oropa matene kaj mitingon de la Honorinda Pastore en Biella posttagmeze. Mi estis unu el la unuaj, kiuj aliĝis kune kun mia amiko kaj ŝia koramiko Pierino. Foriris 2 busoj plenaj de junuloj. Inter ili timema blonda knabo, kiun mi jam vidis ie. Estis li: la laboristo de la konstruentrepreno, kie mi iris por voki la klientojn de la peltisto. Pierino prezentis lin al mi: li estis lia kuzo. Tage li neniam lasis sian rigardon sur min. Kiam mi alvenis hejmen, mi rakontis pri tio al mia patrino. La sekvan vesperon mi vidis lin sub la balkono de la ĉambro situanta sur la unua etaĝo. "Panjo, panjo, venu kaj vidu: jen la knabo, kiun mi renkontis en Biella". Kaj ŝi kun duonrideto: "Estas evidente, ke li svatas vin." La sekvan vesperon, elirante kun najbaro, mi trovis lin antaŭ mi. Ŝi timeme demandis, ĉu ŝi povas akompani nin. Iom necerte mi akceptis. Ni rompis la glacieron babilante pri tio kaj tio. Post kiam la posttagmeza deĵoro en la fabriko finiĝis li akompanis min hejmen. Lun vesperon mi kondukis lin por prezenti lin al lia patrino, kiu tre bone akceptis lin. En sia libera tempo li frekventis la oratoron. Tiam knaboj kaj knabinoj estis disigitaj, nur ĉe la fino de la renkontiĝo ili povis renkontiĝi. Ni ankaŭ ĉeestis ACLI-renkontiĝojn.

Kvankam mia patrino venis el Sicilio, kie du knaboj, kiuj amis unu la alian, ne povis eliri solaj, ŝi fidis nin kaj ni komencis pacan vojaĝon. Giuse rakontis al mi, ke li renkontis mian paĉjon: por gajni iom da mono, ĉar estis 4 infanoj kaj nur la paĉjo laboris, kiel knabo li faris kelkajn taskojn por la financistoj de la kazerno kelkajn paŝojn de sia domo. Foje li alportis iliajn ŝuojn al mia patro por riparoj. Mi aŭskultis kun plezuro.

Li diris al mi alian: kiam la 16-an de septembro 1950 mi trapasis Romon por atingi Domodossola, ni virtuale renkontis. Giuse, kiel mi ankoraŭ nomas lin, alvenis bicikle por la Sankta Jaro. Aventura vojaĝo: li forlasis Domodossola kune kun pastro el la valo, kiu rapide pedalis en montobotoj.

Estis preskaŭ neeble sekvi lin. Li haltis nur kiam li vidis iun legomĝardenon por ricevi salaton. Duonvoje tra la vojaĝo Giuse restis sola. Survoje li trovis stratvendiston kun malnova biciklo ŝarĝita per rubaĵo por vendi. Ili tenis unu la alian kompanion ĝis Romo.

Aŭgusto venis. La fabriko fermiĝis pro ferioj kaj mi decidis iri viziti mian fratinton Rosa, kiu konvaleskis en la montetoj ĉe la lago Mergozzo. Mi petis la monaĥinojn, kiuj estris la domon, resti kelkajn tagojn. Mi ĵus menciis tiun ĉi ideon al Giuse. Estis aliaj knabinoj feriaj en la domo. Inter ili estas la belistino nevino de monaĥino. Matene de la 15-a, la festo de Ĉieliro, li alvokis nin al sia ĉambro post la Meso por ekzerci. Li plenigis niajn vizaĝojn per diversaj kremoj, maskara kaj lipruĝoj: ni aspektis kiel vaksaj statuoj. Je la tagmanĝo la monaĥinoklino revokis sian nevinon: estis neniel, ke ŝi traktu nin tiel.

Posttagmeze, rigardante la lagon de la fenestro, mi vidis Giuse eliri. Mi ne volis esti vidita kun tiu porcelana vizaĝo. Vidante min ĉe la pordo, li preskaŭ ne rekonis min. Mi pardonpetis, klarigante, ke ĝi estis eksperimento kaj ankaŭ la aliaj knabinoj estis transformitaj. Posttagmeze ni promenis en la ĝardeno de la domo. Ĉirkaŭ la vespero li salutis min: — Ĝis baldaŭ, en Domodossola, sed kun la vizaĝo tiel pura kaj freŝa kiel antaŭe.

Ĉapitro dek du - Violette

Finitaj la du semajnoj da ferioj, mi reiris al la laboro en la fabriko en la deĵoro de la 13-a ĝis la 21-a. Dum mi enfadenigis bobenojn en la spindelon de la maŝinoj mi pensis pri Giuse, sed samtempe mi ne faris. havas grandan deziron vidi lin. Je la 21-a la sireno eksonis kaj mia koro komencis bati rapide. Stamfordinte la dosierujon, ĉe la elirejo de la pordego mi vidis biciklon en la duonmallumo. Estis vere li: li venis al mi, timide rigardis mian vizaĝon kaj diris: "Mi ŝatas vin tiel simpla". Li sidigis min sur la tubo de la biciklo kaj kondukis min hejmen. Ni interŝanĝis simplan bonnoktan saluton. Ĉi tio okazis preskaŭ ĉiutage. Dimanĉe posttagmeze ni faris kelkajn bicikloveturojn en la proksimaj vilaĝoj. Iun tagon li kondukis min al sia domo por prezenti min al miaj paĉjo kaj panjo, du fratinoj kaj frato. Iom post iom ŝi ankaŭ prezentis min al siaj onkloj kaj kuzoj kiel amikon.

Kiam mia panjo vidis nin de la balkono, ŝi devigis nin supreniri al la domo. Dum ŝi ŝatis tiun knabon, mi estis tre nedecidita. La 8-an de decembro, la tago de la Senmakula Koncipiĝo, mia nomtago, sonoris la pordo. Estis la floristo, kiu transdonis al mi bukedon da ruĝaj diantoj. "Panjo, Giuse sendis al mi siajn bondezirojn!". Kia seniluziiĝo kiam mi malfermis la noton: ne estis li, sed 14-jara knabo, kiun mi hazarde renkontis. Ĝi diris "Mi amas vin" kun subskribo. Eble li pensis, ke mi estas lia aĝo.

Kristnaskan vesperon Giuse aperis kun granda bunta vazo plena de bombonoj kaj salutkartoj. Mi dankis lin kaj ni kune iris al noktomeza meso. Reveninte hejmen, li diris al mi: "Morgaŭ mi devas iri kun mia familio tagmanĝi kun miaj parencoj. Mi revidos vin en la Skatola Tago". Matene de la 26-a mi diris al mia patrino "Mi ne plu eliras kun tiu knabo, mi redonas al li la vazon, mi ne volas devontigojn". Kaj ŝi kun severa rigardo: "Vi estas freneza, vi povus fari ĝin, se vi ne jam manĝus la bombonojn."

En la sekvaj tagoj Giuse venis kiel kutime por preni min de la laboro. Sur la vojstreĉo piede aŭ sur la tubo de la biciklo mi preskaŭ ne parolis kun li. En la novjara tago 1955 mi iris al meso. Ankaŭ li estis tie kaj fine li akompanis min hejmen. Ĉe la pordo li diris al mi: "Ĉu mi povas scii, kion vi intencas por igi min tiel suferi?", kaj larmo eskapis el liaj okuloj. Tiu pajlo rompita la dorson de la kamelo kaj mi ridetis al li. Li donis al mi kison kaj diris: "Hodiaŭ posttagmeze mi prenos vin por iri al vespro ĉe la monto Kalvario. Post vespro filmo estos montrata en la ACLI-klubo." Mi akceptis kaj ni adiaŭis. Mi raportis ĝin hejme kaj mia patrino diris ĝoje: "Vi ne plu trovos bonan knabon tia."

Je la 14-a ni foriris al Kalvario laŭ la mulvojo kun la kapeloj de la Via Crucis. Kiam ni atingis la Sanktejon ni kantis vesperojn kaj post la beno ni iris al la klubo. Mi ne memoras la titolon de la filmo, sed ĝi estis tre enuiga, do mi proponis, ke ni reiru al la urbo al la kinejo Catena, kie ni sukcesis ĝui pli bonan filmon, nomatan "Violette".

En aprilo, vojaĝante laŭ la valo Vigezzo kaj la Centovalli per trajno, ni iris kun liaj gepatroj al la festivalo de florflosilo en Locarno. Ni renkontis la baptopatron de Giuse, kiu prezentis min kiel "amatino". Li metis la manojn en la poŝojn kaj prenis 10 svisajn frankojn el sia monujo, donis ilin al Giuse kaj diris "Bone, kiam vi edziĝos?". Ni rigardis unu la alian, ni neniam parolis pri tio.

En la sekvaj tagoj ni komencis amuzi la ideon pri geedziĝo. Ni eĉ parolis pri tio hejme. Panjo estis feliĉa sed samtempe estis malmultaj financaj eblecoj. Iom post iom ni aĉetis kelkajn tukojn kaj kelkajn subvestojn. Ni ne havis apartajn bezonojn. Ni iris serĉi malgrandan, modestan loĝejon. Ni trovis ĝin en la antikva distrikto Motta kaj do fiksitis la geedziĝtagon: lundon la 19-an de septembro. Mi iris kun mia patrino al la ŝtofbutiko Panzarasa por aĉeti la punton por la edziĝa robo kaj portis ĝin al sinjorino Tilde, la peltisto, kiu ĉiam promesis al mi fari ĝin kun amemo.

Ĉe la urbodomo mia patrino devis subskribi la geedziĝajn banojn ĉar mi estis ankoraŭ neplenaĝulo. Ankaŭ la gepatroj de Giuse estis feliĉaj. En la paroĥo Monsinjoro Pellanda diris al ni belajn kuraĝigajn vortojn: "Ĉiam restu modestaj kun multe da fido por alfronti la ĝojojn kaj malĝojojn, kiujn la vivo rezervas al ni. Mi lasos vin trovi la ruĝan kuriston laŭ la navo".

Ni devis prepari la liston de parencoj kaj amikoj, al kiuj la favoroj estos liveritaj kiel kutime. Tre malmultaj gastoj. La patrino de Giuse diris "Du por familio". Malrapide ni atingis 35 homojn. La atestantoj estas elektitaj: la onklo de Giuse Carmelo kaj por mi Pierino, la arkitekto de nia renkontiĝo. Semajnon antaŭ la geedziĝo la vira oratoro gvidata de Don Giuseppe Briacca preparis por ni feston. Majstro Furiga pentris bildon de salutoj sur la nigra tabulo kaj kreis skribrolaĵon kun la listo de amikoj. Estis ankaŭ tablo kovrita de kukaĵoj kaj trinkaĵoj. Neniam okazis tia festo en la oratorio. La kolegiata preĝejo de Sanktuloj Gervasio kaj Protasio estis renovigita kaj la trotuaro estis plena de rubo kaj ŝtonoj, sed kelkaj pretaj virinoj faris sian plej bonan por purigi ĝin en honoro de Giuseppe kaj Concetta.

La 16-an de septembro, Zizi kaj Micherillo alvenis, kortuŝitaj ĉar Concettina estis edziĝinta kaj li devis akompani ŝin al la altaro, prenante la lokon de ŝia patro kiu jam ne estis tie.

Dume alvenis kelkaj donacetoj: kafokruĉo, kafmuelilo, rosolioglasoj, aroj da teleroj kaj manĝiloj de la parencoj kaj amikoj, kiuj ricevis la favoron,

kuirejaro de Pierino kaj liaj onkloj. La Katolika Agado de Virinoj donacis al ni apudlitran pentraĵon kun la Sankta Familio, la asistanto Don Benetti mirindan verdan florvazon kun arĝentaj dekoracioj.

La antaŭa nokto estis longa. Mi pensis pri mia patrino, kiu restis kun tri junaj infanoj kaj kun malmultaj rimedoj. "Vi havas malmulte da kredo, ĉu la oratora lernejo ne instruis al vi, ke ĉiam ekzistas Providenco en la vivo?", mi diris al mi. Lunde la 19-an mi ellitiĝis je la sepa. Sinjorino Tilde alvenis en la puntrobo. Li vestis min kaj alĝustigis la vualon, kiun mi aĉetis en Milano. Je la 9-a la taksio alvenis por konduki min al la preĝejo. Mi estis konfuzita, mi trovis maron da homoj rigardantaj min. Giuse jam atendis min ĉe la altaro kun la bukedo da oranĝaj floroj, akompanata de sia fratino Roza ĉar patrino Olimpia estus tro ekscitita pro la edziĝo de la unua infano. Mi aliĝis al li akompanata de onklo Micherillo sur la ruĝa kuristo.

La meso komenciĝis. Ankaŭ monsinjoro Pellanda emociis. Mi memoras kuraĝigan homilion, la benon de la ringoj, la promeson de dumviva fideleco kaj, fine de la ceremonio, la subskribojn. Sur la eliro la patrino de Pierino, kiu ankaŭ en tiu momento fariĝis mia onklino, metis la insignon de la virinoj de Katolika Agado sur mian bruston.

Ĉapitro dek tri - Nova vivo

Post kiam la festado en la preĝejo estis finita, refreŝigaĵoj sekvis ĉe la Grandazzi drinkejo en via Castellazzo. Inter unu kiso kaj alia kun la gastoj ni havis aperitivon kun iom da pico kaj kukaĵoj. Speciala saluto kaj kiso al la bogepatroj Olimpia kaj Armando, kiuj iris kun panjo por preni la valizon, poste rapidis al la stacidomo por kapti la trajnon de la 12.15 por sia mielmonato.

Panjo ploris per siaj okuloj. Ni eniris la kupeon. La staciestro anoncis la foriron per la fajfilo dum Giuse kaj mi kliniĝis tra la fenestro por diri niajn lastajn adiaŭojn. La aventuro de niaj vivoj komenciĝis.

Kiam ni alvenis en Florenco ni direktis sin al la hotelo indikita de S-ino Tilde, la peltisto. Ĉe la luksa enirejo nin salutis muziko, poste la ĉefservisto kondukis nin al la ĉambro en la tria etaĝo. Por ni ĉio estis nova, eĉ dormi en duobla lito.

La unuan tagon ni vizitis la urbon, la duan ni iris al Piazzale Michelangelo kie oni povis admiri la tutan Florencon. Ni faris kelkajn fotojn: la fotilo de Giuse povis fari ok nigrajn kaj blankajn fotojn kun rulo da filmo.

En la tria tago foriro al Romo. La hotelo estis pli modesta ĉar la mono ŝparita per oferoj devis sufiĉi. Ni haltis kelkajn tagojn por viziti la kvar bazilikojn, kiujn Giuse vidis en la Sankta Jaro kaj la Trevi-fontanon. Ni revenis ankaŭ al la fontano Esedra, tiu de la fama nokto de 53, kiam Sinjorino Grazia falis sub la trajnon.

Venis la tempo foriri al Sicilio. Post longa vojaĝo la trajno alvenis en Kalabrio kaj finfine Sicilio estis vidita de Villa San Giovanni. Giuse gustumis tiujn momentojn: la trajno ŝarĝita sur la pramŝipon, la Madonnina alte ĉe la enirejo de la haveno de Mesino.

En la stacidomo atendis nin onklo Carmelo, frato de patrino, kun sia edzino Gaetana kaj filinoj Rosetta kaj Antonietta.

Ili akceptis nin kiel du princojn. Ni restis du tagojn vizitante Mesinon: la katedralan horloĝon, kiun mi vidis kiel infano, la Madonna di Montalto kaj aliajn tre belajn placojn.

Estis nur unu difekto en tiu domo: je la vespermanĝo la onkloj kaj kuzoj vestis sin kaj anstataŭ sidi ĉe la tablo ili diris: "Ni iru promeni laŭ la marbordo". Giuse kaj mi rezigne eliris sentante beketojn. Ĉirkaŭ la 23-a ni revenis hejmen kaj la onklino ekkuiris. Iun nokton li metis la helikojn en iliajn konkojn en la saŭcon, sed kio gravas estas amo, ne kutimoj.

La trian tagon ili akompanis nin al la trajno kun kelkaj larmoj. Onklo Micherillo estis ĉe la stacidomo Terme Vigliatore kun la taksiisto por atingi Novaron. Zizi, onklino Maricchia kaj onklino Peppina atendis nin en la vilaĝo. Vere ŝajnis kvazaŭ la princoj de Domodossola alvenos.

La sekvan tagon ni iris al Badiavecchia por viziti mian patran avinon Concetta kaj la onklojn, fratinojn kaj fratojn de mia patro. Sur la placeto kun la tabakvendejo de mia avino kolektiĝis multaj loĝantoj de la vilaĝeto, kiuj min konis infanaĝe, kaj vokis al aliaj homoj: "Koncettina alvenis kun sia edzo!"

Kisoj, brakumoj, ruĝaj vizaĝoj. Ĝi ŝajnis al mi sonĝo. Ĝuste kvin jaroj pasis de kiam mi forlasis la landon.

Du tagojn poste nin akompanis la taksiisto "Cauzi i Lupu" al Taormina. Tagmeze li kondukis nin al la restoracio, kie oni servis nin per blankaj gantoj. Giuse kaj mi rigardis unu la alian por diri: "Ĉu ni havos sufiĉe da

mono?". Vizitinte Taorminan kaj poste Castelmolan sub pluvego, vespere ni revenis al Novara, lacaj sed kontentaj.

La sekvan tagon jam estis tempo por reveni al Domodossola. La engaĝiĝoj de nova vivo atendis nin.

Ĉapitro dek kvar - Niaj unuaj nestoj

Kvankam mi jam entreprenis la vojaĝon al Domodossola en '50 kaj '53, estis kvazaŭ mi unuafoje foriris: mi direktiĝis al nova vivo en paro.

Post kiam ni finis eniri la trajnon sur la pramŝipon, ni supreniris al la teraso por vidi la Madonnina de la haveno kaj Sicilio malrapide malproksimiĝantaj.

Kun larmo ni revenis al la kaleŝo, sidante sur la lignaj benkoj. Tiam ne estis litetoj.

Kiam venis la nokto ni komencis dormi kun la koloj pendantaj. De tempo al tempo ni leviĝis por rigardi tra la fenestro. Ĉe gravaj stacioj la staciestro laŭte anoncis la nomon de la urbo. En Napolo estis "guaglioni" sur la trotuaroj vendante picojn. Ruze ili ricevis la monon de la vojaĝantoj unue, poste la trajno foriris kaj ili restis kun mono kaj pico.

Iom post iom ni alproksimiĝis al Milano. En la trajno al Domodossola mi sentis denove la emocion, kiun mi unuafoje spertis 5 jarojn pli frue: la Granda Lago, la montoj Ossola, la ŝtonaj tegmentoj. Ĉi-foje kune kun mia edzo Giuse. Ĉirkaŭ tagmezo ni atingis nian celon.

La patrino kaj patro de Giuse Armando atendis nin. Estis festo: se ili povintus igi la sonorilojn.

Rapida tagmanĝo kun patrino Olimpia kaj poste en nia nova infanvartejo en la kvartalo Motta por ripozi. La sekvan tagon mi rekomencis mian laboron en la fabriko kaj Giuse revenis al la konstruejo.

Miaj pensoj iris al mia patrino pro mia manko de subteno, sed mia spirita direktoro Don Benetti instigis min preĝi, certigante min, ke multaj homoj amas ŝin. Foje mi kaj Giuse iris al ŝia domo por tagmanĝi, kaj ŝi ĝuis ĝin. Dume, unu el miaj fratinoj trovis laboron kontribuantan novan subtenon al la familio.

Baldaŭ poste ni anoncis al panjo, panjo Olimpia kaj paĉjo Armando, ke ili fariĝos geavoj en julio.

Mi komencis senti gravedecan malkomforton sed laboro vokis. Tiam la laboristoj ne estis protektitaj kiel ili estas nun. Giuse sukcesis trovi pli bonan laboron ol sur la subĉiela konstruejo: malgranda fabriko faranta lignajn objektojn kiel barelŝtopojn, ilojn por malimpliki lanfajnetojn kaj ankaŭ "paungi" (lignaj ŝpiniloj). Je la kvina monato ni komencis viziti la butikojn serĉante infanĉaron por la estonta novnaskito. La larĝo estis ĉiam pli granda ol la enirpordo kaj ni devis decidi translokiĝi.

Tiam ne ekzistis agentejoj, vi iris kaj demandis tie kaj tie. Providenco igis nin trovi loĝejon en la dua etaĝo de domo en via Scapaccino, tuj proksime de la laborejo de la peltisto.

Post mallonga tempo ni organizis la movon. Ni ne plu estis en la urbocentro, sed ankaŭ ne malproksime, pli proksime al mia laborejo.

La monata lupago estis 8.000 liroj, multe por nia magra salajro, sed la apartamento estis bonvena kaj hela. En la korto ni povus havi ankaŭ kelkajn kvadratajn metrojn da tero, kie mi povus kreskigi aromajn herbojn kaj florojn, mia pasio.

Post kiam ni ricevis la ŝlosilojn, ni purigis la ĉambrojn kaj vestis la fenestrojn per belaj kurtenoj kun latenoj kaj puntaj kurtenoj en la kuirejo. Post kiam la movo estis kompletigita, vivo daŭris kiel normale. Mia ventro fariĝis pli kaj pli rimarkebla. Iun tagon kolego demandis min kiam mi estos hejme por akuŝferio kaj konsilis min iri al la ginekologo. Do mi faris la rendevuon private. La kuracisto preskaŭ riproĉis min, ke mi atendis tro longe: "Vi ne povas labori post la sesa monato kaj vi jam estas en la sepa monato: vi riskis." La sekvan tagon mi transdonis la dokumenton al la oficejo kaj eĉ la dungito diris, ke mi estas naiva.

Dume mi preparis la laiton per trikado de sveteroj, ĉemizoj, ŝuoj kaj vindotukoj faritaj el malnovaj littukoj, kiujn mia patrino disponigis al mi.

Ni iris ankaŭ aĉeti la ĉaron, kiun mi preparis per littukoj broditaj de mi en neŭtralaj koloroj, ne sciante ĉu ĝi estas knabo aŭ knabino. Fine, vespere de la 2-a de julio, mia akvo rompiĝis kaj kun niaj valizoj jam pakitaj ni ekiris piede al la hospitalo. La ginekologo, kiu ekzamenis min, diris al Giuse, ke li povas iri hejmen. La laboro ĵus komenciĝis kaj daŭris ĉirkaŭ 20 horojn. La sekvan tagon li revenis al la akuŝhospitalo dum mi ankoraŭ atendis en la akuŝĉambro.

En certa momento naskiĝis knabo kaj la flegistino iris rakonti al la patro de la bebo, kiu preskaŭ sentis malsana pro emocio. Post unu horo ŝi povis brakumi nian unuan infanon, nomitan Armando kiel lia avo. Post kelkaj horoj, geavoj, onkloj kaj kuzoj ankaŭ estis informitaj. Ŝajnis, ke li estas la unua bebo en la tuta mondo.

Ĉapitro dek kvin - Ni dankas Dion...

La flegistinoj en la akuŝsekcio alportis tiun ĉi estaĵon el karno kaj sango al mia lito kelkajn horojn post la naskiĝo. Ili metis ĝin al mia brusto. Krom la ĉifona pupo, kiun zizi faris por mi kiel infano.

La hospitala restado tiam estis semajno. Antaŭ ol reveni hejmen ni iris al la hospitala preĝejo por "purigo", beno de la pastro.

En la kvartalo ĉio estis preta por hejmeniri, sed mia kapo komencis turniĝi. La akuŝistino testis mian febron: 39. Mia pupo kaj mi devis resti ankoraŭ du tagojn. Fine ĵaŭdon la 12-an, preskaŭ saniĝintaj, ni revenis hejmen. Dimanĉe la 15-an Armando estis kondukita en la nova rulseĝo al la baptujo kun sia patro Giuseppe, lia amiko Mariuccia kiel baptopatrino kaj lia baptopatro Basilio, amiko de la oratoro. Mi ne havis la ĝojon ĉeesti la aranĝon, ĉar la maljunuloj pro superstiĉo konsilis nin resti hejme. Mi kontentigis min prepari malgrandan refreŝigaĵon.

Vivo kiel triopo estis malsama sed mi faris sufiĉe bone. Mi havis multe da lakto, la bebo kreskis kaj mi kondukis lin al la infanejo ĉiusemajne por kontroloj.

Bedaŭrinde, post la fino de du monatoj mi reiris labori en la fabriko. Tiam ne ekzistis infanvartejoj. La avinoj konsentis prizorgi lin po unu semajno.

Kiam mi laboris en la deĵoro de la sesa, Giuse bandaĝis lin antaŭ ol iri al la laboro kaj kondukis lin al sia celo. En la senkonscio ĉi tiu infano suferis kaj mi ploris kune kun li.

Bedaŭrinde mi ne povis forlasi laboron. Iom post iom, kun fido, ni daŭrigis la vojaĝon kiel triopo: la unuaj manĝoj, la unuaj paŝoj estis mirindaĵoj. En la unua tago de infanĝardeno Giuse finfine trovis pli bone pagatan laboron. Dum kelkaj jaroj li estis domzorgisto ĉe bazlernejo, poste li estis vokita al la municipo por preni la postenon de concilianto.

Ĉi tio kreis ŝancon forlasi mian laboron en la fabriko kaj dediĉi min al la infano atendante doni al li frateton. La 17-an de aŭgusto 1962, ni ĝojis pro la naskiĝo de nia dua infano. Luciano estis helhaŭta kun blonda hararo, la malo de Armando. Fabelo. Dimanĉe la 26-an li estis baptita kun sia patro Giuse, lia baptopatrinkuzo Mariuccia kaj lia baptopatro Antonio, la frato de Giuse. Ankaŭ ĉi-foje mi devis resti hejme. Post kiam mia akuŝferio finiĝis, mi forlasis mian laboron por dediĉi min al miaj du belaj infanoj.

La 1-an de oktobro 1962, Armando komencis unuan gradon kun sia blua antaŭtuko kaj lerneja sako sur sia ŝultro. Ni konfidis ĝin kun kelkaj larmoj al instruisto Leopardi.

En la sama periodo, la Urbestro de Domodossola alvokis Giuse kaj ofertis al li loĝejon sur la dua etaĝo de la urbokonstruaĵo, kiu restis vaka kiam la municipa mesaĝisto demisiis. Post kelkaj tagoj ni organizis la movon. Ni havis ĉiujn agrablaĵojn en la centro. Vespere, post kiam la granda pordo estis fermita, ni estis la regantoj de la urbo. Ni povis komforte rigardi la manifestaciojn de la balkono de la Urbestra oficejo. De niaj fenestroj ni povis vidi parton de la merkato kun jarcenta tradicio.

Dume Luciano faris siajn unuajn paŝojn: li fariĝis la maskoto de la municipaj oficistoj.

Por kompletigi la salajron de Giuse mi volis elpensi laboron. Mi komencis vesti fenestrojn, litojn kaj kusenojn por amikoj. La vorto disvastiĝis kaj tiel mi fariĝis la "kurtena sinjorino". En sia libera tempo, Giuse lernis prepari la muntadon de la linioj kaj, dank' al Dio, ni povis ĝui pli komfortan vivon.

La 1-an de oktobro 1968 ankaŭ Luciano komencis lernejon kun instruisto Luisa Cerri.

La tempo pasis rapide. Somere ni ferias ĉirkaŭ Italio kun la tendara tendo. Foje ĝis Sicilio, ĝis mia naskiĝurbo.

En julio '73 ni kampadis en Val d'Aosta kaj mi komencis havi la unuajn simptomojn de gravedeco. La 16-an de februaro 1974 alvenis fratineto Daniela por Armando, kiu havis preskaŭ dek ok jarojn, kaj Luciano, kiu estis dekdujara. Estis la karnavala periodo kaj la homoj, kiuj rigardis la rozkoloran rubandon sur la pordo de la Urbodomo, opiniis, ke tio estas ŝerco. La paroĥestro konsilis al ni festi la Bapto-nokton, kun nia amikino Gianna kiel baptopatrino kaj nia onklo Benito kiel baptopatro.

Krom superstiĉoj, ĉi-foje ankaŭ mi partoprenis la aranĝon la nokton de la 13-a de aprilo. La sekvantan tagon estis cent gastoj ĉe la akceptejo ĉe la oratorio.

Ankaŭ Daniela kreskis kaj ni nun estas maljunaj. Niaj tri infanoj donis al ni 7 nepojn: Stefano, Virginio, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia kaj Matteo.

La rakonto finiĝas. La 19-an de septembro 2015 Giuse kaj mi festis 60 jarojn kune.

Ni dankas Dion, Nian Sinjorinon kaj ĉiujn, kiuj nin amis.

La Mazza Concetta Maglio, naskita en Novara di Sicilia la 18an de aprilo 1936.

Indekso

1. La domo de la patro
2. El ĉi tiu mondo
3. Ludoj en la sablo
4. Oleo, araneaĵoj kaj la malbona okulo
5. La strigoj
6. Vossia pardonu min (La lumo de la steloj)
7. Emilia
8. La flugo de la hirundoj
9. La pordo de la cxielo
10. La bela tusa
11. Porcelana vizaĝo
12. Violoj
13. Nova vivo
14. Niaj unuaj nestoj
15. Ni dankas Dion...

